

Wallas

Gutustamised
Kawalast Hansust
ja
Wanapaganast.

Geſtirahwa ennemuistſed jutud wana rahwa laeſt korjatud.

Tallinnas.

Trükitud E. Turgan'i kuluga.

1894.

A. 12585.
Ed

J. Kanas

Ed 1421

Dufustamised
Kawalast Hansust
ja
Wanapaganast.

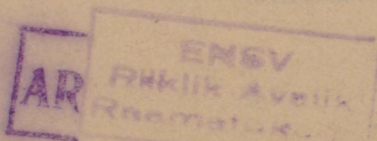
Seetirahwa ennemuistsed jutud wana rahwa käest korjatud.

Tallinnas.

Trükitud T. Turgan'i kuluks.

1894.

Дозволено Цензурою. — Юрьевъ, 4 Сентября 1893 г.

125523 x

Печатня Г. Матизена въ Ревелѣ, Никольская, 23.

1. Wanapagan ja towal Hans.

Wanal muistsel ajal elanud wanapagan ehk „saadan,“ niisamuti lord inimese näul maapeal, kui kõik teisedki inimesed, ning pealegi just meie Gestimaal, mida ta omale oli sündsaks eluasemeks ärawalitsenud; et rahwa seas tihthigi tema üle kõneldakse, kuidas ta katwala Hansuga kimpus olnud, keda ta omale sulaseks olla paltanud, mida noored rahwas õhtu widewiku ajal heameelega armastawad wana rahwa jutu järele kuulata ja ajawiteks kõrwa tahta panna, sellepärast olen ka mina seda lugu teile siin ülesse pannud, et parem meelde jääks, mida ma ise oma wanaisa jutu järele teile siin ettepuhun, kuna enamast aga sellega wabandada püüan, kui mõni tükk wälja peaks olema jäenud, mis minu wanaisa enam ei ütelnud mäletama, kes seda jälle oma wanaisa isa käest olla kuulnud, millest aga nüüdne noorem sugu enam palju ei tea.

— Lühidalt ööldud. — Wanapagan ehitanud omale just niisamasugusegi suitsu onni sarnatse elumaja rehetuaga, nagu neid endisel ja ka nüüdselgi ajal weel igast maa nurgast leida

wõib. Ühesõnaga võlka: ta asutanud omale suure talukoja, käristanud puid juurikatega pahurpidi maast ülesse, teinud maad põlluks ja põletanud kütiseid ja miiliauka, millest ta ka ise rahwa jutu järele wiimaks nii inetu mustaks läinud, kui wana endise aja tahmane mõisa rehkepapp.

Mina üksi tööd tehes ja waewa nähes, tulnud tal järsku meele, et peremehel ka sulane peab olema, et enesel kergem oleks ümberwedeleda ja karuratast wisata, mida mehike ütlemata wäga armastas. Pealegi ei oleks tal siis oma raskeid konta olnud enam niipalju tarwis waewata, waid ta oleks päewa palawusel wõinud põesa wilus aeleda ja õhtutel magust toru pilli lüüja, mida ta firtsu soo ääres armastas teha, kus konnade wali krooksumine temale wäga meelt mööda oli, nii et wanapagan seda kuuldes heameelega keelt limpsas ja oma pastle naha sarnast kollakast nägu inetuma naerule kiskus, mis tema suurt lahkest ja meelehead pidi awaldama. Tema oli aga sellega kimpus, et kust tubli sulast wõiks saada, kes tema rasket tööd oleks aitanud kergitada? Pika mõtlemise ja arupidamise järele arwanud ta, et soowitud sulast ehk „kurjasunnitaja“ kõrtsist wõib leida, kellega sündis oleks kaupa sobitada. — Selle mõttega pannud ta enese uued watid selga, rätiku kaela ka hea suure kaap tübara pähe ja hakkanud tähendatud kõrtsi poole wantima, kuhu mehike

ka wähe aja pärast jõudnud. Ta meel läks senna saades üsna lahkest ja rõõmsaks, sest et ta sealt hea hulga mehi eest leidis, nii kui teupoissa ja mõisa sulasid, kes kõik mehe moodi wiina rüüpasid, mis ka wana kolli keelegi suus nilpsama ajas, kuna tema wana armas torupillgi sealt ei puudunud, waid tubliste oma jõru ajas, mida üks pungisfilmadega mees nii kangeste puhus, et nägu üsna jõllis oli, kuna teised wana pillimehele wahel libeda klaasi, suu ääre loputamiseks pakkusiwad, mida see ka sugugi ära ei põlganud. Wanapoisil oli see pidu üsna meelt mööda, kuna ta ennast nüüd uue ajal wäga peab pahandama, et tema wanad, „kurjajunnitaja“ külakõrtsid ära olla kautud ja kallis torupill üsna kõrwale unustud, mille pärast ta ka ajawiteks Baieri õlle olla wäljaarwanud, mis aga uue ajal ka enam suurt ei tahta tema arwamise järelle awitada, nii, et tal nõu olla jälle midagi uudist wäljaarwata, mis tema wana pea kõhta aga wäga raske olla. Meie jätame teda kus see ja teine oma hea arwamisega ja waatame parem, kuidas ta sulase kaup kõrtsis läks.

Ta wahtis ja sihtis hoolega mehi, kes seal trallitajiwad, et keda ta omale sulaseks wõiks hakata kauplema. Ta mõtles wanajõna meele tuletades, et parem on ilka enne ette waadata, kui pärast kahetseda, mis enam midagi ei saa awitama. Aga keegi neist ei näitanud temale

passima, sest et mõningane liiga lühike, teine jälle liiga pikk oli, millepärast ta kellegiga ei julgenud kaupa hakata sobima, sest ega ta ju oma arvates rumal mees ei olnud, sest kui nende wahel hiljemine tüli wõis tulla, kes pidi seda siis enam wõima ära diendada, kui sulane temast piktem ja tugewam oli, kuna ta poisikest omale ka mitte sulaseks ei läbenud wõtta, kes temale häbi oleks teinud, et ta paremat meest omale sulaseks ei olnud jõudnud saada.

„Oh seda pirakast ja tulist Soome silku!“ ütles wanamees, kui ta ühte paksu kehaga lühel-
dast meest silmas, keda ta oma jäuiks just pas-
siliku nägi olema, et teda sulaseks kaubelda; ta küsis mehe käest warsti maheda healega: „Kuule wana hea sõber, kas sa tead ka, ja oled seda tähele pannud, mis nimega teised inimesed find nimetawad?“ „Di jah!“ wastas mees hooletumalt: „ma olen oma nime küllalte kuulnud, ja seda ka ilusti meeles pidanud, et häda korral waja ei oleks meeletuletada, kui seda peaks waja ja tarwis olema, nii et ma seda igauhele ja ka praegu sulle wõin julgeste wastata: Wind kutsub ja hüüab igauiks, kawalaks Hansuks!“

„Soo-oh! wõdi kawal Hans ongi siis sinu nimi,“ ümises wanapagan oma ette rahul oldawalt, kuna ta paar sammu mehe lähemale astus, küsides: „Noh wa sõber! kas sul aega ja tahtmist oleks mulle sulaseks tulla?“

„Miks mitte,“ wastas Hans pead nikutades.

„Mis ja aga siis ka aasta palgaks nduad?“ küsis wanapagan põlewa filmade ja katwala hiritamisega.

„Eks ikka sööki nii palju kui minusuguse mehe watsa mahub ja wammusi ka, et tere kaetud saab, kuna musta päewade tarwis jälle wana wakk Rootsi taalbrid ja külimitu täis peenikest hõbe raha ära kulub!“ wastas Hans mokki jorutades.

„Seda ma sulle ka mitte sugugi ei saa keelama, kuna ja ka hüwa kingituse weel peale kauba saab,“ ütles wanapagan oma kondilist ja krobelist kätt Hansu poole sirutades.

Sellega oliwad ka nende sulase kaubad koos, mille peale käed kokku löödi, kus juure mõni hea klaasi täis weel porujommi kauba kinnitamiseks ja liiguks sai joodud, mis peale Hans ka koha oma uue peremehe juure teenistusesse läks.

Kui nad koju oliwad jõudnud, siis wõeti weel tubliste koha kinnitust ja rüübati kaasa wõdetud märjufest, mis peale nad magama heitsiwad.

Teisel homikul läksiwad nad metsa kuuskesi ülesjuurima, mida nad kodu õue ilustamiseks maha tahtsiwad istutada. Wanapagan sasis ühte kuuske teise järel latwast kinni, ja kãris-
tas kõige juurtega maast ülesse, nii et aga suured augud järele jäiwad. Hans waatas pärani aetud filmade ja ammuli suuga seda pealt, kuna ta koha märkas, misuguse peremehe juures ta nüüd sulaseks oli. Kui wanapoiss

mõne kuuse juba sedawiisi maast ülesse oli rebinud, käskis ta ka Hansu puid juurima hakata. Hans tegi ühte ja teist kuuske katsuma, kuna ta aga kedagi ei hakanud ülesse tõmbama, mis ka midagi ei oleks awitanud, sest et sellega mitte tofingi Hansusi walmis ei oleks saanud, nii et kuused ikka oma wana kohta kasuma oleks jäenud; ta katsus sellepärast selle juures oma kawalust tarwitada, sest ega ta ju muidu mitte kawal Hans ei olnud. Ta tõendas wanapoisi ees kiideldes, ennast ime kui tugewa olema, üteldes, et need kuused temale kõik liiga tillukesed olla ülesjuurimiseks, sest kui ta neist mõningast katsumis ülestõmmata, siis lähets see tema tõmmates pihuts ja puruks. Wanapagan uskus Hansu juttu ime kui tõe olema, sellepärast käskis ta Hansu seni waguşi pealt waadata, kuni ta saab kuused ülesse rebinud. Kui ta selle tööga walmis oli ja kuuskesi umbes paar tosinat juba hunnikus oli, siis sidus ta neid mitmesüallalise raudahelaga ühte puntrasse, ja käskis siis Hansu eest otsast ära peale wõtta, kuna ta ise tagant lubas lükata.

Hans mõtles ja mõtles, kuna ta kulla tagant kraapis, et sealt nõu otsida, mis ka wanapaganat hõlbus oleks tüsata, ja kui ta üwa nõu arwas selleks walmis olema leidnud, wastas ta wana jätisele: „See ei passi sugugi mitte, ega lähe forda, et mina ees käin, sest et peremehe asi ikka ees on käija ja sulasel taga järele!“ „Tõsi,

tõsi, Hans, ütles wanapagan prügi kübara pealt maha puistades, pidin isegi praegu efsima, õnneks et see sulle kohe jälle meele tuli, sest mis oleksiwad teised inimesed selle kohta öölnud, kui sulane ees koju poole oleks läinud, nad oleksiwad endid wist selle üle kas wõdi furnuks naernud. Wanapagan aga oli laisk ja ei tahtnud ennast wedamisega sugugi waewata, waid lootis, et Hans, kes temast tugewam, seda tema taga aga pidi koju lükkama, kuna ta Hansule ette lauldes wilistas:

„Tõuka, tõuka Hansukene,
Lüka hästi tugewaste,
Wauta sõrad kangemine;
Et saaks kanded kojueida,
Tua ette kaswandid,
Sue aeda õnne tukka;
Kus on ilus piheleada,
Pala päewal puhata.“

Hans ei olnud ju mitte muidu kawal Hans, kellel nappus arwu ei oleks olnud, waid ta mõtles ja ümises: „Wõtku sind wana jättist see ja teine oma kuuse kimbutajega, keda ükski pagan paigalt ei jõua nihutada, weel wähem koju lükata. Aga oota pois, küll ma su wana kärnase konnale jalad alla teen, nii et jala kannad tuld saawad lööma.“ — Nõnda mõeldes, hakkas ta iseenele ette lugema: „Üks, kaks, kolm ja kümme, kaks-kümmend, kolm, neli, wiiskümmend ja urjah! ikka weel!“ — „Mis need

on, teda ja seal nii põlastavalt lued!" küsis wanapagan kõrwu kikki ajades. „Noh, mis nad raipenahad muud on, kui ikka wanad püha Süri kutsikad, kes meie haisu nägetavad ajama ja just otsekõhe meie poole tormavad," vastas Hans katwala moka muigutamisega. Kui wanapagan säherduste paju wasikate nimesi kuulis nimetama, kelle eest ta kõik oma eluaeg ennast pidi hoidma, sest et delad elukad üsna wägise tema naha kallale kippusiwad, ei olnud mehikesel enam püsi, waid ta andis jalgadele tuld, nii et põesas kuulis ja teine nägi ning kuuse kandem kaks-teistkümmend taga löi, kuna maale suur kraaw järele jäi. Hans aga oli kuuse latwade otsa kükitanud ja hoidis kõigest wäest oksadest kinni, et puu oksad ja põesad teda maha ei pidanud rebima.

Selle tulise sõiduga jõudusiwad nad ka warsti koju; aga et wanapaganal wõimalik ei olnud nii järsku jookstust seisma jääda, kui tahtis, sellepärast pörkas ta nii tulise hooga wastu ukse posti, et ta kui ront mürtsatades maha kukkus, nii et maa pörus. Hans arwas esimesel filmapilgul, et wanapagan furnuks oli kukkunud, sest et peas suur auk oli, kust werd kui putkest wälja jooksis. Aga wõta näpust, et säherdune pauf teda sellest oleks surmanud! — Kui Hans temale paar head toobri täit külma wet pea lahutamiseks kaela oli summinud, ajas ta juba pea püsti ja küsis kartes oma ümberringi sil-

mates, et kas need kõrwe kutsikad neist weel kaugel olivad olnud, kui ta neid oli hakanud ülelugema? „Ei olnud kuigi kaugelgi enam,“ wastas Hans. „Wõis na ikka, arwata weerand werst olla, kus nad meie haisu ja jälgi taga-ajasiwad.“ „Oh tuhat kiriwase päralt! siis ei oleks palju enam puudunudki, et nad meid kätte ei saanud, sellepäraast tuhat tänu sulle, wana hea sõber, et sa ikka ettewaatlik kõiges asjus oled!“ ütles wanapagan Hansu pead paitades. Selle eest aga tahan ma sulle suure pidu walmistada, ja et ka pidupäewal teelekastet wõtta oleks, pead sa õlut pruulima. Lähme nüüd seltsis aida juure, kus minu wiljawarandus on, seal annan ma sulle 100 wafka odre linaste jäuiks, millest sa hiljemini õlut pead walmistama, mis meile rõõmsad meeled peale saab ajama, nii et ka pisut jalgu wõime kõpsida.

Nemad sammusiwad sellepeale kahekesi aida juure, kus wanapagan ühe suure tonni sisse need lubatud 100 wafka odre wälja mdetis, mille peal otsatu suur raud sang kandmise tarwis peal oli. Pärast mdetmist käs kis ta Hansu odra tonnikesi käre otja wõtta ja mõni werst põhja poole minnes, wäikest jalg teerada mööda juurest teest ära kallates, oma õllekõogi juure minna ja seal õlle walmis pruulida. Hans ehmatas esiteks küll kangeste seda odradega täidetud tonni waadates, mida ta nüüd kui muna korwi käre otjas pidi aratastima; aga seal tuli

tale jälle digel ajal tulus mõte meelde, mis teda sest kimpatuselt pidi wäljaaitama. Ta kargas hätiste kahe käega kõhtu finni ja hakkas kõigest jõust kaisendama ja karjatades kaebama, et ta sest kiirest jookstust kibedat kõhuwalu olla saanud ja nüüd enam kuskilgi pool elada ei wõida, weel vähem tõsta ehk kanda. „Sest pole ka suuremat wiga midagi,“ ütles wanapagan Hansu uueste paitades; „küll ma wiin odrad ise nimetatud kohta, sina aga mine tupp ja küsi minu wanamoori käest üks hea mehine türgi pipra karkas, mis sinu walu saab wähen-dama, kui sa paar tundi weel aga puhata saad.“ —

Rui Hans klaasi kibedat oli ärapistnud ja wanapagana käsu peale paar tundi fängis selle peale põõnutanud, siis ajas ta ennast maast ülesse ja ütles aegutades, enese nüüd juba heaste parema olema. Wanapagan oli selle wahel peal odrad juba õllekõõki wiinud, kuna ta nüüd ilma ajawitmata Hansu käskis tööle tõtata. — Hans läks, et ajutest küll oli, üsna lontamesti juhata-tud kohta ja leidis seal eest, ühe suure telis-kiwi-wabriku sarnatse õlle kõõgi. Üksest sisse astudes, leidis ta ennast kõigeesitels linnase kuitwatamise tuast, kus igas neljas nurkas üks suur liutamise tõrs oli. Teine järgmine tuba oli juba palawaks kooitud, ja seal pidi saama linnasid kuitwatud. Järgmiste tubades olivad jahutamise, käsikiwide ja õlletegemise tõrred ja

kuuma wee katlad. Hans waatas kõik aega mööda ja hoolega järele, mis juures ta lustakalt wilistab ja omale nipsu nina ette lüüjes, ütles: „Nii tõeste, kui minu nimi katwal Hans on, niisama tõeste tahan ma seda ka olla. — Ma peaks üsna narr ja peast nõdraks olema jäänud, kui ma ennast asjata õlletegemisega hakkaks tüütama ja waewama. Ma müün parem odrad ära ja ostan tõrwapõletaja käest wana poisi jäüks mõned head waadid tõrwa ja oma jäüks jälle kõrtsist mõne waadi õlut. Tõrw peab minu ütlemise järele see kõige kangem ja parem õlut olema wanapaganale, mida ta muidugi kõigesuurema ablusega oma täitmata watsja saab ajama, kuna päris õlut, kui üksnes lahja tagatipp minu jäüks jääb, mis sulasele hea küllaltegi on.“ Hans tegi kõik nõnda moodi, kui ta oli mõelnud; ja kui arwatud õllewaatidega koju oli jõudnud, küsis wanapagan keelt niipates, mis suguste waatide sees see kõige kangem ja parem õlut pidi olema? Hans näitas kõega tõrwa waatide peale, mille sees ta selle kõige kangema ja parema õlle ütles olema. Wanapagan tõmbas ka kõhe ühe suure waadi pealt prundi ära, ja upitas waadi suu peale, mida ta paari kordse hinge tõmbamisega tilgatumaks tühjaks jõi, kuna ta Hansu tema õlletegemises täitsa meistriks kiitis, öeldes: „Sina oled just kui õllepruualiks loodud, sest paremat ega tublimat marga ei ole mu suu

weel eluilmastki saanud maitsta, sest see paneb üsna hambadki laksuma ja keele mõlkuma, kuna w'a wats üle küünra maad loodud kõhast kõrge- male tõuseb.

Nüüd hakati suure agarusega pidu sööma- aja wastu valmistama. Seal sai siis paar- kümmeend nuumhärja ja pool seda wõrt muud pisemaid loomi ära tapetud ning seitsmes leiwa künas leibu ja saiu tehtud, mis siis jälle seits- mes kuumas ahjus ära küpsetadi, kuna tosinat katla ja padades liha ja kartulid segameni pud- ruts keedeti. Põhjamaalt toodi paar tosinaid kõigekuulsamaid torupilli mehi, keda nähes juba wanapagan kepsu hakkas lööma. Olitwad pidu söögid juba nii kaugele walmis jõudnud, siis paluti ka kõhe rohkestes wõderaid igalt poolt kokku tulla, kes ka kahetordset palwet ei ootanud, waid kui tuulispaist senna kokku tormasiwad, sest nad teadsiwad juba ette ära, et wana kolli juures heaste süüja ja weel parem juua saab. — Senna tulnud wõderaid sai järgi mööda istuma seatud. Kõige esimise laua otsa pandi katwal Hans wa- napagana kõrtwa istuma, tema järele rahaangu walwajad waimud, selle peale tuli istumise kord riiu ja tülisunnitajate ja elulõpetajate kätte, ning kõigewiimaks wargad ja tühja jutu tegijad. Teine pool laua ääres istusiwad, wanapagana wanaema oma riiwatu naiste ja häbemata tüd- rukutega. Kui kõik omad täitmata watsad täis olitwad õginud ja Hansust tehtud õlut peale joo-

nud, siis mindi wanapagana lusthoonesse jalgu keerutama; Katwal Hans aga sai kasku, et ta wanapagana lapsed pidu ajaks puhtaks pidi küürima ja pesema, et siis pisukesed wanapaganad ka wähe wiisakamad wälja näeks. Hans mõtles ja arwas kõigesuurema hoolega hästi ilufaste järele, kuidas ta neid pidi puhastama hakkama? Ta arwas, et kui ta neid aga üksi wäljastpoolt peseb, puhastab ja küürib ja seestpoolt puhastamata jätab, siis ehk wõiks wanapagan temale hiljemini süüd mõista, teda teenistusest äraajada ja koguni ehk ka palgast ilma jätta. Ta wõttis sellepärast nõuks, neid igalt poolt puhtaks teha, sest mis aitab poolik töö, mida Katwal Hans filmaotsas siin maa peal ei sallinud.

Ta kõhutas juure siatapmise nua hästi terawaks ja sammus selle peale wanapagana laste magamise kambri, kus ta neid kõiki oma sia lihunikku nuuga ilufaste wagaseks tegi, mis peale wäikesed kollid kõik üsna täitsa surnud oliwad ja ka surnuks jäiwadki. Kui selle tööga walmis oli saanud, siis pani ta neid wähemast suuremast saadik kõik korda mööda laua peale, ajas neid siapõrja moodi kõhust lõhki, wõttis süfikonnad seest wälja, puhastas ja pesi siis hoolega seest puhtaks ning pani siis igaühele süfikonnad jälle sisse tagasi, mis peale ta lapsed warna otsa nõrgunema ja taheenema pani, ning siis ise habet pühkides wanapaganale ütles

läks, et lapsed kõik puhtad olla. Wanapagan tänas Hansu südamest selle üwa tallituse eest, kuna ta ise kiireste läks lapsi pidu tuppa tooma. Aga oh seda ehmatust ja koleduft, mis ta süda seal tundis, kui ta laste magamise kambri astus, ja seda hirmust lugu filmas. Ta jäi kangeks kui kiwi post ning läks näust walgeks kui lubjatud sein. Kui ta esimisest ehmatusest pisut oli toibunud, alles siis peasis ta keele pael ja filmawesi wallale. Ta hakkas nii hirmsa nutuga möirgama, et kogu maja wärises ja wabises, ning lubi laest maha kukkus. See röökimine kestis seitse ööd ja päewa ühtejärgi, mida ka seitsmendama kuningriiki kuulda oli. Piduwõderad tõttasiwad seda kuuldes kõik senna waatama, mis wiga pidu papal pidi olema, et ta nii metsalise moodi seal hulguis ja karjus. Senna jõudes ehmatasiwad ka nemad ära, kui seda koledat asja oliwad näinud ja küsisiwad kui ühest suust, et kes see hirmus kurjategija pidi olema, kes wana põrgu papa lapsed ära oli tapnud? Wanapagan ei wõinud nende küsimiste peale aga suure haleduse ja kurwastuse pärast mitte sõnagi esiotsa wastata, sest et ta filmad otsegu jõgi wett jooksiwad, mis kogu ümberkaudsed linnad ja külad tahtis ärauputada.

Sõbrad katsusiwad teda küll igate moodi trööstida ja waigistada, et kurb wanapagan wähegi wõiks troosti leida, mis aga enne palju ei tahtnud awitada, kui alles seitsmendamal päe-

wal, millal ta küsijatele ka teatas, et Hans see kurjategija olla, kes tema kallid pojakesed ära oli lupsanud. Nüüd ei olnud aga waese kawala Hansul enam nalja, waid teda sai ilmaarmuta käsist ja jalust kinni siutud ning siis wangitorni wisatud, kus ta hiljemini selle üle wastust pidi andma, mis ta wanapagana lastega oli teinud.

Selle järele saadeti kirjad seitseme kuningriiki, mis läbi kohtumõistjaid kokku paluti tulla kawala Hansu üle kohut mõistma.

Seal tuliwad siis seitse kõigest kõige suuremat warast, rööweli, kõrildõikajat ning joodikut kawala Hansu üle kohut mõistma, kes kõik wanapagana kõigesuuremad sõbrad oliwad ja kogu tema tüli ja riiu asjade seletajad oliwad.

Soomemaalt lasti seitse tosinat seitseme süllalist saelauda tellida, millest tarwiline kohtulaud sai walmistatud, mis igate pidi seitse sülda suur oli; laua istepinkideks tehti seitsemesüllalised pingid.

Kui kõik walmis oli, siis istusiwad ülemal nimetatud kohtunikud laua ääre ja kohus hakkas peale.

Kõige esmalt sai wanapagan kui pealt kaebaja ettekutsutud, kus ta haleda healega kaebas, et kawal Hans tema kallid lapsukesed hirmsal wiisil ära oli tapnud. Selle peale toodi waene kawal Hans kohtu ette, kus ta käest sai küsitud, kas ta olla oma peremehe lapsed äratapnud, lõhki lõikanud ja siis kui silgud warna otja warda riputanud?

Hans vastas selle peale julge ja kindla healega, et ta seda oma peremehe käsu peale olla teinud!

Siis küsiti wanapagana käest, kas ta niisugust pöörast käsku Hansule oli annud, et ta tema lapsi pidi äratapma, puhastama ja warna otsa rippuma panema?

„Ma käsksin teda neid küll hoolega ära puhastada, aga mitte äratappa, lõhkildigata ega warna otsa riputada,“ vastas wanapagan oma põlewa filmadega waadates.

Selle peale küsiti Hansu käest, et kuidas ta oli julgenud näle nii hirmsalt teha tema peremehe lubata teha? mis peale Hans vastas.

„Peremehes käskis mind oma lapsi pesta, puhastada ja lüürida; lubas mõnigi ma neid siis muibu puhtale loada, kui ma neid mitte ei oleks lõhki lõiganud, ei muul aga lalli nõadumate üle hõle meel oli ning neid eluajast poisi lõhki ei tahtnud lõigata, mis neile maalefestele ütlema läinud ja ma ei oleks tunnistanud, jellepärast palustasin ma nende peale ja lapsi nad minu arvu pärast juba mu peal ära. Üle ma neid aga mõljust poisi ähvi puhtale teinud ja jelle poisi puhastamata jätanud, siis oleks ühe ja täiuga poisi elanud ja ma ei oleks oma peremehe käsu wastalilleks jäänud, kus seda ei tee, mis ta annab peremehes käskib. Minu jada on selle juures äärmiselt rahul, et ma teie käsu mõnda olen täinud, mis ma minda pärast paha ei ole

mõelnud, weel wähem teinud, kuna mind nüüd weel pealegi selle eest wangi pandi, et ma oma peremehe käske kõigesuurema hoolega täitsin!" —

Kohus arwas igate moodi asja hoolega läbi, kuna ta aga misti surma süüdi Hansu peale ei leidnud. Trahwiks mõistis aga kohus teda kolm päewa puuri istuma, mille ümberringi hobused tagurpidi finni pandi, nõnda et nad sabadega wehkledes, Hansu ühtepuhku piditwad wastu filmi sutsima, milleks wanapagan seitse külimitu täit parmusi hooste kallale saatis. Rawal Hans aga muretšes omale salamästi mõni hea nael hülge raswa, millega ta hobused üle määris, nii et ükski parm hooste lähedale ei tulnud, mille pärast neil ka sugugi sabadega tarwis ei olnud wehkleda, kuna Hans oma piinlikku trahwi ilma suurema waewata wõis wälja pidada.

Hans tuli kolme päewa pärast hõisates puurist wälja, ilma, et tal seda kõigewähematti wiga oleks olnud, kuna ta aga siiski heameelega wanapagana juurest ära oleks läinud, kui ta aasta palga kätte oleks saanud, millest ta mitte ilma ei tahtnud jääda. Niisamuti oleks ka wanapagan jälle Hansust heameelega tahtnud lahti saada, kui aasta palga maksmist ei oleks olnud, mida kohus Hansule wälja oleks pannud maksma. Nad piditwad sellepärast wastu tahtmist üheteisega katsuma leppida, ehk nad küll südames üheteise wastu tuli wihased olitwad, mida nad aga weel wälja ei näitanud.

Peale seda hakkasivad nemad kiuste põllu tööle; aga ilmad olivad selajal väga palavad, nii et parmud ja kärbsed hooatele sugugi rahu ei annud adra ees käija; sellepärast sundis wanapagan Hansu adra ette astuma, kuna aga Hans wanal tuttawal kombel wastas, et peremees ikka ees ja sulane taga järel peab olema, sest muidu kautab peremees oma peremehe diguse ju käest!

„Noh, minugi pärast siis,“ ütles wanapagan, ja hakkas adra wau serwa mööda edasi tassima. Hans kõndis adra taga ja hoidis seda aga otsekohes, et wagu mitte kõweraks ei läheks. Külwamine aga pidi ometigi Hansu amet olema, sest et Hansu ütlemise järele peremees ees seemne wagu ajas, kuna Hans wilja maha külwas nii et aga tuisst ja tolm taga.

Pärast wilja mahategemist mindi uue maa peale kütisid põletama, kuhu nairid pidi saama tehtud, mida wahete wahel himuroaks küpsutada. Selle järele tuli kaewu puhastamine käpile, sest et suisel ajal wesi sogaseks hakkas jääma. Wanapagan ronis ise kaewu ja hakkas muda ja kiwa wäljaandma, mida Hans ülewal wastu pidi wõtma, ning eemale kandma. Nüüd arwas Hans paraja aja käes olema, et oma wiha kättetasumiseks wanapaganale surma walmistada, kaewu põhjas. Ta weeretas selleks suured raudkiwid kaewu ääre, ja kukutas neid järsku ülewelt wanapaganale kaela, mis peale see alt puris-

tades wastas: „Hans, aee! mis sa mulle pihusid krae waele ajad?“ Hans aga mõtles südametäiega iseeneses: „Dot, oot, sa wana jätis! wõi need on sinu pihud? küll ma sulle paremat pihu krae waele muretsen, et su toss ometi üksford wälja läheb ja sa ära kätwad!“ Ta weeretas ühe suure westekiwi, mis seal lähedal oli, kaewu ääre ja tõukas seda siis wanapaganale kaela. Wanajätis aga wõttis kiwi täega wastu ja sõrme pistes ütles ta lustakalt: „Hans waata, eks mul ole ilus sõrmus!“ „Oh sa pörguline!“ ütles Hans oma ette tulb sülitades. „Küll sellel aga raudne tere ja konbid on, selle elu ei wõi küll ükski wägi lõpetada, sest et sellest mængist midagi wälja ei tule!“ Hans jättis oma asjata waewa wanapoisi surmamise katsumisega järele, ning wõttis sõnalusumata lõik wastu ja kandis eemale, kuni kaewu puhastamine walmis sai.

Peale kaewu puhastamise mindi heinamaale heina niitma. Wanapagan pistis puu põikle wöö alla puusa peale, kuna Hans wikati olale pani. Nõnda läksiwad nad heinamaale heina tegema. Seal heitsiwad nad pikali, mis juures wanapagan põikle selja tahta pani ja Hansu oma wikatiga sedasama käskis teha, sest et tööriistad ise peatwad heina maha ropsima. Niipea aga, kui wanapagan magusaste magama jäi, ja juba waljuste noorskama hakkas, tõusis Hans tasa iljufeste ülesse ja niitis hea hulga

heina maha, kuna ta sellepeale jälle uueste oma endise koha peale puhkama heitis. Kui wanapagana uni juba täis sai, tegi ta filmad lahti, ajas ennast istukile ja wahtis siis rämpuse filmadega ümber, et näha saada, palju tööd juba walmis oli tehtud. Oma suureks ehmatuseks pidi ta aga korraga märkama, et tema põitel midagi ei olnud teinud, kuna Hansu wikat hulga heinu juba oli mahaniitnud. Ta tõusis tuhat tulist wandudes maast ülesse, wõttis põikle ja wirutas wastu kiwi pihuks ja puruks, ning lastis omale Soomemaa jepa juures 60 naelase wikati walmistada, mida ta Rootsimaal kahe süllase käära peal terawaks tegi; selle kandis mees nüüd wilet lüües heinamaale, kus Hans selle wähe peal juba mehe moodi heinu oli maha ropsinud. Seal ütles wanapagan Hansule: „wiska nüüd oma liigetega nua sarnane wikat põdesasse lass nüüd mu uus lõiguriist ka oma jägu tööd teha kui ise natuke puhkame.“ Reid sõnu öeldes, wiskas ta ennast Hansu heinakaare peale pikali, wiskas wikati selja taha, üteldes: „wähenda nüüd wanakese töö waewa ja tasu mulle kulu tagasi. Hans naeris wanamehe tühja lori, kuna ta ise peuga tõhtu kinni hoidis, et suure naeru pärast mitte asemelt ära ei lähets. Wanapagan wiskas weel paar korda enne magama uinumist filma wikati peale, lootes et uus töö riist asub uuel rammul kiirest tööle! aga ometi langefitwad tema filmad warsti une

waiba alla, millest ta niipea ei ärganud. Kui ta aga ülesse ärkas, siis pidi ta omaks kõigesuuremaks meelepahanduseks nägema, et uus terariist seda kõigewähemadgi ei olnud teinud. Ta ütles tuhat tulist wandudes: „nüüd ei järe mulle enam muud nõu üle, kui pean Runglamaalt omale tubli töörahwast abits nõudma.“ Ta läks ühe risttee peale, wiliistas seal mõne korra, nii et mets mühises, mispeale ta kõhe wäikesi lühikeste kuubedega mehi hea hull tema ette ilmus, kellel igauhel wikat ja reha õla peal oli; neile andis ta igauhele järgimööda sarapuu leppiga mööda kantsa ja käskis siis heina minna tegema. Poisid uhtusiwad heina maha, nii et tolm aga taga oli, kuna ta ise Hansu juure sammus, öeldes: et lähim nüüd meelejahutusets seni nalja tegema, kuni wäikesed mehed heina walmis teewad.“

Nemad hulkusiwad nüüd kahakesi mööda metsast ümber, tegiwad paju wilesid ja puhusiwad lull pilli. Kui nad ühe suure legendiku peale jõudusiwad, tuli wanapaganal suur lust Hansuga naljapärast rabelema hakata. Hans ehmatas seda kuuldes üsna ära, kuna ta aga seda wanapaganale mitte ei tahtnud näidata, sellepärast ütles ta hooplikult: „rammu wõime meie küll katsuda, aga ma arwan, et sest midagi wälja ei tule, sest ma saaksin sind nii tugewaste wastu maad panema, et sul kuulmine ja nägemine ära kaub; sellepärast katsu esmalt minu wanema wennaga, sest et tema minust seitse korda nõr-

gem on rammu poolest; kui sa aga tema üle wõitu saad ja ennast sellega harjunud, et siis pistame ka rinnad wastastikku."

"Kus su wanem wend siis ise elab?" küsis wanapagan keelt nälpades.

"Ta puhkab seal metsa ääres ühe kuuse all; aga ta wana mehikene ei taha nii hõlpsaste wõidu peale wälja tulla, sest et tal juba umbes aastad kuuskümmend turja peal on, sellepärast peab sa teda hargiga torvides katsuma wihale ärritada, küll ta siis warsti platsi peal on," wastas Hans wanapaganale etteluisates.

"Wii mind siis lähku tema juure, küll ma teda wihale mõistan ärritada, kui tal mitte muidu minuga himu ei saaks olema rammu katsuma," ütles wanapagan mokki muigutades. — Hans wiis wanapagana ühe emase karu pesa juure, kes just parajaste oma poegi trehwas imetama, kuna ta ise orawa moodi ühe pika puu otsa ronis, et sealt naljakast wõitlust karu ja wanapagana wahel hõlbus pealt oleks waadata.

Wanapagan rebis ühe terawa teiba aja seest, läks Hansust tähendatud pöesa juure ja filmas seal piiludes läbi oksade, kus Hansu wend pidi puhkama. Korraga filmas ta läbi oksate, et pöesastikkus üks pruuni watiga onkel rahulikult puhkas, kellele uni nii wäga magus näitas olema. "Ohoo!" hüüdis wanapagan suure heameelega: "wõi sa siin wennikene oma liikmeid siru-

tabki, tule aga nüüd sõber ka heaga wälja, ning pistame siis kord pihad wastamefi ja waatame, kumb meist kangem on ning wõidu meheks jääb!" Karu ei teinud aga seda kuulmagi, waid pöönutas rahulikult edasi: „Noh, kui sa heaga ei tule, ehk kudistan siis pisut wardaga tagant, et su laisa worstile pisut eluliikumist sisse tuleb." Seda öölbes sõrkas ta karule wäheha teiba otsaga hea sortsu ribide wahete, kes kui nool selle peale suure wiigaga maast ülesse kargas ja omad terawad küüned wanajätise kintsude sisse surus, nii et see koledaste mõirama hakkas, mis karu mõminast hea tükk üle käis. Wanapagan aga karjus häda kisaga: „Kuule sõber, ja ära ole mitte nii räpsakas, waid wõta rinda pidi, aga mitte küüsi kräbadi, nagu sina teed." Karu ei teinud aga sellest misti wälja, waid krabeldas aga oma terawa küüntega mehe moodi wanapagana kintsude ja ribi kontide kallal, nii et suured liha patafad maha langesiwad; suure waewaga peasis ta wiimaks karu küünte wahelt ja pani hulgudes üle lagendiku metsa poole punuma, kus Hans temale wastu tuli, ning pilgates küsis: „Külap sa nüüd minu waese wenna toosu wist ikka wälja wõtsid; sest ma kuulsin wõitluse platsilt wäga haledat nuttu kostwat, kuna ma sinu riietest näen, et mu waese wenna weri seal külges tarretab?"

„Tuhat tuline ja tõrw!" wandus wanapagan haledaste ähkides ja soigudes: „Sinu wen-

nal ei ole seda kõigevähematti ristiiinimese aru
 ega tolku, waid ta on jee kõige esimine rööwel
 ja mõrtsukas siin halli taewa all; kui ma pike-
 malt seal weel aega oleks wiitnud, siis oleksin
 ma senna paika pidanud ärakärwama, mille jä-
 rele koergi ei oleks haukunud. Ta kõlwatu loom
 ei annud mulle selleks mitte sugugi mahti, et
 oleksin aega saanud wastu hakata, waid hakkas
 mind aga oma raud konksude sarnaste küüntega
 puruks rebima, nii et ma nüüd üsna kriimu-
 tud ja werine olen, et tükil ajalgi enam kellegi
 filme ette ei julge astuda. Kes pörguline seda
 wõib teada, ehk on ta laiskworst ennast just
 selle tarwis ettevalmistanudki, et mu elu wõtta.
 No, noh! küll ta seda pärast eest peab leidma,
 mis ta täna mulle kurja teinud. Ole nüüd
 wana katwal Hans, nii hea mees ja loputa mu
 haawad külma weega puhtaks, et paha töbi sisse
 ei asu, mis muidu kalli terwisele kahju wõib
 teha, sest nii kui sa isegi tead ja seda näed, ei
 ole ju minusugusel kaua aega haige olla, ega
 sinu w'a wenna moodi kuuse põesa all laiseldes
 magada." Hans tegi nii kuidas kästud, mis
 peale wanapoiisi haawad jälle pea äraparanesi-
 wad, kuna temal aga weel ifka rammu katsu-
 mise himu peal käis; rabelemisest ei hoolinud ta
 aga mitte märkugi enam. Temal oli himu,
 kas Hansuga wõidujooksmist ehk jälle tõstmise
 katsed ettewõtta, et kumb nendest wiledam pidi
 jooksma ehk ülesse suutma tõsta. Ta läks otsis

felle tarwis oma wanaisa nua ülesse, mis üle saja puuda kaalus ja ütles Hansule: „Et läki nüüd jälle wõitluse platsile seda suurt nua loopima ja pilluma; kes seda kõrgemale jõuab ja suudab wisata, see jääb wõidumeheks.

Kui nad wana tutwa legendiku peale oliwad sammunud, mille metsa ääres wana Wändra päts teda oli kribinud, wõttis wanapagan oma isa isade nua ja wiskas nii kõrgesse, et aga waewalt weel filma paistis, kuna Hans suure suuga wanapoisi wiskamise ja jõu osawust kiitis, nii et wanapagana süda üsna rõõmu pärast pekksis. Kui ta wiskamise himu juba täis oli saanud, sundis ta ka Hansu wiskama. Hans astus aeglase sammudega ja üsna külma werelisel nua juure, hakkas parema käega nua warrest finni, seadis pahema jala wiskamise jäuks ettepoole, sülitas pihusse ja liigutas siis tükk aega sõnalausumata nua wart, kuna ta ise teraseste ülessepoole filmitses. Wanapagana aeg läks juba üsna igawaks Hansu ettewalmistamist waadates, sellepärast ütles ta upsakal toonil: „Noh Hans, eks katju minu wanaisa nua ka kord wiskamiseks tarwitada, et ma näha saaksin, kui kõrgele sa ka wiskad?“

„Noh, küll ma teda warssti ka lendu paiskan,“ wastas Hans hooletumalt. „Ma wotan aga weel seda pilwe oma kohta jõudma, mis sealt metsa takka kange tuulega ülesse kerlib; kui see saab seie jõudnud, siis wiskan ma selle

nui pilwe ääre peale, et tühi paljas nui risust ära saab."

"Kulla pai Hans!" ütles wanapagan Hanssu mahedaste paludes ja libedat nägu tehes: "Säta see tükk tegemata, sest et see minu isa isast päritud nui on, keda ma jälle oma laste lastele paranduseks tahan jätta."

"Mis sa tühja paistad," ütles Hans nui warest kahe käega kinni harides: "Nui on nüüd juba kord minu käes, mispärast minu kord ka wisata on!"

"Pea kinni Hans!" ütles wanapagan wihasst wälkutwa filmadega: "see nui on aga weel ifka minu omadus, sellepärast ei tohi sa seda mitte üle minu keelu pilwe peale wisata. Kas sa mõistad ja aru saad?"

"Noh minugi pärast wdib ta siis ka wistamata jäeda, millega aga siis wdit minu on," ütles Hans, nui wart käest lahti lastes.

"Sest pole suuremat wiga," wastas wanapagan. "Meie wdime ju sedamaid jälle mõnda muud katset ettewdtta."

"Noh, mis uut asja meie jälle siis ettewdtame?" ütles Hans, kdrwu kikki ajades.

"Eks katsume ette korraks, kumbal libedamad jalad jooksu peale on," ütles wana koll oma kitse habet silitades.

"Tühi narri mäng kdi!" — ja mitte muud midagi, ütles Hans: "Sina w'a peremees ei jääsa mitte mu nooremagi wenna, weel wähem minu wastu jooksta," ütles Hans pool pilgates.

„Oho poisikest!“ kiitles wanapagan uhkest keksides ja jalgu trampides. „Saada teda aga kohe seia, küll ma näitan, kuidas ma temast mööda lipsan, nii et tuul ja tolm aga taga!“

„Wõta aga waewaks ja tule minuga ühes teine poole lagendikku,“ vastas Hans mofki muigutades, „seal külitab mu noorem wend pöesa sees ja teeb omale ajawiitekš paju koorest wiiskusi, et tema wiledad jalad kangešt jooks-
misest mitte ära ei kuluks.“

„Seda pane tähele ja pea meeles Hans!“ ütles wanapagan kohtudes. „Pöesastikku ma enam iialgi ei lähe. Urwad ja, et need kribelbi küünistamised juba unustud on, mis ju torm wanem wend oma toorusega tegi, kas saad aru?“

„Noh, sest 'pole wiga,“ ütles Hans hoole-
tumalt. „Sull ei ole ka enesel tarwis ki tema juure minna, waid järe aga seie lagendiku peale ootama, kuni ma lähen ja oma noorema wenna-
nale wiledad jalad alla teen, mis jäuks fina ennast aga ka jooksu wastu walmis pane.“

„Noh mine aga siis kähku ja saada oma wend seie, kuna ma see aeg pisut jalgu liigutan, et nad teadwad, mis neil ette tuleb wõtta,“ ütles wanapagan kännu otsa istudes ja jalgu kõlgutama hakates.

Hans sammus paju pöesa juure, kus üks jänes just warjulises kohtas praegu puhkas. Seal wiskas Hans teda kiwiga ja kiljatas ise hagi-
ja koera moodi, mis argpüksile kohe läbi

pea käis, nii et ehmatades maast ülesse kargas ja wanapagana poole noole kiirusel putkama pani, kes just parajaste oma loodud märga oli teha kergituseks hakkanud mahaladistama lastma. Kui ta wiledat aawiku emandat oma poole nägi tormama, keda ta ka kobe kawala Hansu wennaks pidas, sest et Hans siljatades tema järele tormas, siis ei tulnud temal meelegi, ega olnud ka selleks aega, et weel püksipööra ettelükata, waid tõttis aga tõllakil jänesele wastu, kes hirmu pärast, uut waendlast nähes, senna ja tänna hakkas ristirästi jooksuma, nii kui see jäneste loodud wiis pidada olema. Wanamehike tormas temaga küll wõidu, nii et naht selgas auras, sest et see hull põiklemine tema wana küürus kehale ja kange kontidele wäga suureks waewaks oli. Õnnetumal kombel aga wajuswad lahtised püksid jala põidade peale käärasse, mis wanamehe jooksu takistas ja jalad otsekui kamitsasse pani, nii et jänesel mahti oli metsa putku panna, kuna wanapagan mauli maha prantsatas, nii et maa müdises ja mets kohises, kuna aga Hans walju healega seda nähes naerma hakkas, kes seda naljakast lugu kõik eemalt pealt oli näinud.

„Tuhat ja tuline!“ wandus wanapagan wesiiste filmadega jänest järele waadates, kes juba ammugi paksu metsa lippanud. „Kiriwase pärast ei ole mul nüüd enam ilmaski õnne,

kui wõitlusele lähem, sest et õnnetus mind alati seljatagant waritseb. Oh mind sõgedat, kes ma püüsi pööra ette lükkamata unustasin ja nüüd sellepärast wõidust ilma pidin jääma, kuna ma tema tühjast muidu, kas wõi kümme korda mööda oleksin jooksnud; sellega ei pea asi aga weel lõpetud olema, ma tahan temaga weel ühe tüki järele prootwida, kus ometi wõit minu poole peab langema."

Rui wanamees nõnda tüki aega oli mõtelnud ja krasõides kõrwa tagant nõu otsinud, seal astus Hans mokki muigutades tema juure ja küsis: „Noh, nüüd oled wist ikka wõitu saanud, sest et minu noorem wend w'a argpüks muidugi plehku on pannud! Waat kus auu ja kiitus!"

„Oh kallid Hansuke! kas sa siis mu õnnetust tähele ei pannudki, et püüsi luff mind häbisse jättis, sest muidu oleks ma kindlaste wõitu saanud. Noh mis tühjast naljast sellepärast nii-palju maksab kõneleda, parem hakkame homme sõrme tõmmama; nüüd aga lähme koju puhkama ja seljasooni kõwendama, et siis homme ometi kord wiimaks tõsise aru kätte saame, kumb meist kõwem ja tugewam on.“ Hans aga waritsetes seda parast aega ära, kui wanapagan magas, ja tõttas siis kiirelt seppa juure, kus ta omale kinda moodi tugewa rauast kapa laskis teha, mida ta kinda kombel kätte wõis panna, mida ta wõitluse eele hageda tule peal tuli-kuumaks tegi. Siis läksiwad nad wara homiku,

kui weel alles pime oli, paksu metsa sisse, kus rammu tõmbajail hõlbus tuge oli leida.

Metsas ei pannud wanapagan wõidurõõmu tuhinal Hansu raudset näppu tähelegi, waid surus aga hägedalt oma sõrme kõweraks wäänatud kuuma raudkonksu taha, ja tõmbas esimise ablusega nii tugewaste, et sõrm pool läbi tuli, kuna wana jättis huludes ja karjudes sõrme suhu pistis ja rattas kuuti toju poole hakkas wadima, ja enam sest saadik Hansu peale ei waatnudki, enne kui sõrm jälle pisut paremaks sai, mis järele tal weel üks pisukene katse tükk meele tuli, mida ta kareda sõnadega Hansule teadustas, öeldes: „Nüüd tee omale üks puust oherd ja mina teen omale ühe teise niisamasuguse, kellega meie siis tamme paku sisse wõidu aukusi läheme lastma, siis saame näha, kummal augu lastmisega enam jõudu on?“

Hans aga wõttis naabri peremehe käest raud oherdi, ja lastis sellega enne salamahiti tamme pakule augu sisse, mille peale ta ilusaste koore tüki asemele pani, et wanapagan seda ei pidanud märkama, et seal enne juba auk sees oli. Kui nad nüüd aukusi läksiwad lastma, hakkas Hans kohe sealt kohast puurima, kuhu ta enne salamahiti augu oli puurinud, kuna wanapagan teisest otsast hakkas auku puurima, kus midagi märki ega täppeft, weel wähem auku ees oleks olnud. Küll puuris wanapagan ähtides ja lõõtsudes, mis juures higi üle kogu koha maha jooksis,

kuna ta augu aga waewalt koorest läbi sai; mis peale ta hingetades seisma jäi ja Hansu käest küsis: „Kuidas sinu käes ka puurimine läheb, mul ei ole veel koorestki läbi?“

„Pole wiga,“ wastas Hans naerdes ja ajas ennast sirgele, „sest et mul juba poolest saadik aut läbi on.“

„Oho walelikku!“ hüüdis wanapagan imetledes filmi pärani ajades.

„Noh usu ehk mitte, mulle on see üks kōik. Rui ja aga seda näha tahad, eks siis tule ja waata,“ ütles Hans augu seest näpuga puru wälja tõmmates.

Wanapagan läks uskmatalt asja lugu oma filmaga waatama, ning pidi kohtudes nägema, et Hansu jut õige oli. „Tuhat ja tuline!“ ütles wanapagan wihaga oma pead raputades nii et pufi sarwed peas kobisesiwad.

„Sul ei ole selleks tarwilist jõudu,“ ütles Hans pilgates.

„Noh lasz pargel seda mängu, kus see ja teine jäeda, mis meile juba üsna igawaks kipub minema. Sätame selle katse üsna pooleli ja lähme parem koju lõunat wõtma; pärast lõunat aga läheme seltsis mere ääre kalu püüdma, et wahel ka wärsket rooga wõiksime maitseada saada.“

„Mere ääres, peame meie aga teine teise kohta minema kalu püüdma, sest kui ühes kohas kalu ei juhtuks olema, siis ehk oleks ometi tei-

felgi wahest rohkem õnne, nii et meie mõlemad üsna tühjalt koju tagasi ei tuleks," ütles Hans.

Kui aeg kätte tuli, millal nad mere ääre pididwad minema, wõttis wanajaaf toobri ja kühwli kätte, millega ta kalad toobrisse tahtis tõsta, ning hakkas mereääre wantšima. Hans aga palus omale sugulaste käest kala püüdmise wõrgud ja ruttas nendega senna kohta, kus teiste kalameeste paadid seisidwad, kust ta ühe paadi wõttis ja kõigesügawama koha peale sõudis, kus ta oma wõrgud sisse wiskas ja selle järele hulga kaladega jälle wälja tõmbas. Wanapagan aga läks niuedest saadik meresse ja hakkas seal oma kühwliga mere põhjast suure rutuga muda ja liiwa toobrisse kihutama, mis tema arwates kõid raskuse järele kalad pididwad olema. Kui ta aga järele hakkas waatama, siis ei olnud toobris mitte kala poegagi, waid üksnes muda ja kõntsa. Ta katsus küll mitmes kohas oma õnne, mis aga kuskil poolgi parem ei olnud, nii et ta ilma kala pea ja sabatagi pidi jääma.

Kui Hans oma kala seljätäiega tema juure tuli, siis ei olnud wanapagana imestamisel enam otsagi, kuna ta Hansu mahedaste palus, et ta temale seda ka õpetaks, kuidas neid kõige hõlpsam wõib kätte saada. Hans wastas: „Wõta aga kodunt rebase raud kaasa, ning mine siis siit umbes paar wersta lõdne poole, seal leiad sa suured pastled mereladast. Upita nendest siis paar tükki meresse, pane need tähendatud past-

led siis jalga; nedega wõid sa siis mere peale minna, ilma et uppumist oleks tarwis karta. Kui õige kaugele ja sügawa kohta oled jõudnud, siis heida püüsed wette, siis saad warsti näha, kui palju kalu sa saad." Wanapagan tegi ka kõid truuste „Hansu õpetamise järele. Kui ta aga paatidega mere peale oli jõudnud, tõusis järsku kange torm ja kihutas paadid üheteisest kaugele, nii et wanapagana arud tahtsiwad ühest lõhki kistuda, kuna ta kõigewiimaks merde solp-
sas, kuhu ta ka oma elu oleks pidanud jätma, kui mitte üks näli noor'sand tale appi ei oleks tulnud ja teda halastuse pärast surma juust peastnud.

Läbi märjast peast jõudis ta weel waewalt palja kohtumisega koju ja hakkas seal ka kohe oma õnnetumat kalapüügi lugu nutuse healega Hansule kaebama. Hans, kes alati üks esimine wõrukael ja naljahammas oli, küsis ta käest pilgates, kui palju ta kalu oli saanud, sest et ta riided ju üsna ligunenud olla kange kalatasimisest."

„Wõtku seda see ja teine," wastas wanapagan täie suuga sülitades. „Need finust juhatud pastlad tuliwad mul mere peal jalast ära, ning ma waene tukkusin üle pea ja kaela meresse ja oleks seal peaaegu ka oma elu juba pidanud lõpetama, kui mulle mitte üks hea sõber ei oleks appi tulnud, kes mind merest wälja aitas!"

„Bärgeli pärast," wastas Hans, „mikspärast sa siis neid tugewaste jalga kinni ei sidunud?"

„Mis ja närufi nõõrid wõi ei, sest et nad raipenahad puhta ühest puust oliwad, just kui mollid, mille seest paras figu oleks sööta,“ ütles wanadelus ja kobis puhudes ja ähkides parfile enmast sojendama ja roidunud liikmeid puhkama, kust ta enne teise lõuneni maha ei tulnud.

Selle järele läksiwad nad kahetsefi heinamaale, et järele waadata, kui kaugel juba hallitwattidega mehikesed wanapagana heina tööga pidiwad olema; seal pidi Hans oma kõigesuuremaks imekspanemiseks nägema, et hein juba kõik walmis oli tehtud ja kuhja pandud, ilma et ühte kõrtki oleks hooletuse pärast maha jäetud, kuna töötelijad oma teed oliwad läinud. Wana koll silitas seda nähes heameelega oma kitsseabet, öeldes: „Wäga mõnus, et abi käepärast on, mille eest raha ei ole maksa ega head sõnagi kulutada, muud kui kässi ja kõik ongi warsi korrapäralt walmis. Müüd armas Hansuke, wõtame kätte ja lähme ise rukkid lõikama ja siis wilja põllult koju koristama, sest ma ei taha mitte nii tihti küllaija peret teist korda enam tülitada, waid pean sellega katsuma rahul olla, mis nad mulle juba head on teinud.“

Odra wäljal küsis wanapagan Hansu käest, et kust ta oma jägu pidi wõtma, kas alt wõi pealt? sest et ta ise kaks jägu pidada saama ja Hans ühe jäu, millega ta muidu ei arwanud walmis saada, kui et tolli pulgaga pidiwad kõrre pitkuse järele wilja saati ära mõetma.

Hans lubas usu peale ülewelt poolt otsa-
dega rahule jäeda, mis peale wanakonn tubakast
lõuga pistes, ütles:

„Koh katku siis need õie poolt otsad peale
ära, ja aita siis ka mind oma saaki ärakoris-
tada, et meie tööga pea ilusaste walmis saame.“

Hans rebis selle peale wilja pead otsast ära,
mis peale ta ka wanapagana wilja kõrred aitas
ära koristada. Mis wigaga oli nüüd meie w'a
kawala Hansul elada, ja pehmet odra tangu pudru
süüa, mida ka Hans wanapaganale mekkida an-
dis, millest see kõhe märkas, et ta jälle mehe-
moodi oli tüsfata saanud, sest et ta oma kõrre
pahmast muud ei saanud, kui head lehma sulbi
sarnast suppi. Ta kirjus ja wandus selle juu-
res, mis hirmus, kuna ta tõutas, et ta ilmaški
enam alt otsast oma jäüks jägu ei saa wõtma;
waid üksnes ülewelt.

Kui see aeg kätte oli jõudnud, et nad nai-
reid läksiwad koristama, ütles ta juba tee peal
Hansule: „Nüüd pead sa aga alumisest otsast
oma jägu saaki wõtma, et mina ka wahel peh-
memat rööga saaksin maitsta, sest et kõlkad ja
haganad wiimaks mu kalli watsa lõhki saaksiwad
ajama, kui ma neid alati pean sööma.“ „Sinu
tahtmine sündigu,“ wastas Hans alandlikult,
kuna ta wanapaganale aitas naire lehta maha
ropsida. Kui nad selle tööga walmis oliwad
saanud, siis ütles ta Hansule: „Nüüd katsu jä-
rele waadata, mis sa siit mulla seest leiad, see

olgu sinu omadus!" Hans kraapis naired mulla seest wälja, keda mitu sada waffa oli. Siis wedas ta neid linna turule, kus ta neid kalli hinna eest ära müüs, kuna ta weel igapäew ise magust naire suppi sõi.

Kui wanapagan seda jälle märkas, et ta Hansust petetud oli saanud, andis ta sellele kõwa käsku, et ta tema teenistusest ära pidi minema, mida aga Hans kuulmaga ei teinud, sest et palk enne wälja pidi saama maksetud. Kui wanapagan Hansu kindlat meelt nägi ja aru sai, ütles ta: „Noh lähme siis oma riidu asjade seletamiseks kiwa wiskama; kui sa minust kõrgemale jõuad wisata, siis ma annan su lubatud palga kätte, aga kui madalamasse wiskad, kui mina, siis jäed sa omast palgast ilma, sellepärast et sa oma käsku ei wõi täita, siis wõid sa wõi kas kitsesaba alla minna. — Mis tegi aga meie kawal Hans? — ta püüdis paar warblast enne wõitlusele minekut kinni ja pistis neid paberist kotikese sisse kuue taskusse. Kui nad wõitluse platsi peale said, siis wiskas wanapagan paar korda kiwisi dieti kõrgesse, kes alles tüki aja pärast wopsatades maha kukusiwad, nii et maapind üsna wabises ja suured haugud sügawasse maapinda järele jäitwad. Kui kord Hansu kätte tuli wisata, ütles ta: „Pane aga nüüd hästi tähele, kas minust wisatud kiwid weel tagasi tulewad wõi ei. Neid sõnu öeldes wiskas ta warblase taskust wõttes lendu, mis peale

nad mõlemad ootama jäitvad, et kas kiwi pidi tagasi tulema, ja kui see ikka ei tahtnud tulla, siis wiskas Hans weel teise warblase kauba peale taga järele, kes aga kumbgi enam tagasi ei tulnud. — Küll wahtis wanamees ja ootas, aga kiwid ei tulnud ega tulnudgi enam tagasi. Wanapagan ootas wahtis, nii et film pungis, weel kolm päewa, aga, mis ei tulnud, see ei tulnud. Kui kõik ootamine asjataks jäi, läks ta koju ja pidas oma wana teise poolega nõu, et raha kotikesega põgenema panna, mida aga Hans ukse tagant luurates ära kuulis; Hans puges ettevaatlikul wiisil ööse salamahti wanamehe raha kotti, mis hea ruffi kotti suurune oli ning seitsme wana ruuna nahast kottu oli õmmeldud. Wanapagan wõttis süda kest öö tunnil raha kotti selga, pistis jooksu, nii et jala kannad tuld lõiwad, ega jäenud enne seisma ega taha waatama, kuna seitsme penikoorma kaugusel, kus ta alles raha koti turja pealt maha wiskas ööldes: „Oh sa wana seitsme tõbrase ruuna nahka, nüüd oled sa ometi õnnelikult peastetud, sest ega wana kawal Hans ju enam ilmaški seie ei saa!“ Hans aga wastas kõtist: „Kus peremees, seal peab ka sulane olema!“ Wanapagan ehmatas nii kangeste ja rängaste et tal kange seest walu tuli, kuna ta kõigesuurema ehmatusega paar sammu tagasi pörlas. Hans aga ütles: „Ära sa kõiki raha mulle jätta!“ „Oh sa igawene nõid ja tont,“ ütles wana-

pagan rahakoti poole tagasi pöördes, mis peale ta Hansuga lepingut palus teha, kus ta Hansule lubatud palga täieste wälja maksis, mis peale Hans tema juurest tänuga ära läks ja teise maanurka elama asus, kus ta omale toreda mõisa ostis ja elu otsani priiskeste wanapagana rahaga elada wõis.

Kui Hans wanapagana juurest teenistusest ära oli läinud, andis see maad ära ja hakkas hiljemini karjatse ametisse, kus ta üks kord karjaga mööda maid ja metsi ümberhulkudes weel kord kawala Hansuga kokku juhtus. Hans ajas sellekorral just ühe suure soo ääres mäe kingu peal tamme paku lõhki, mis nähes ta küsis: „Koh Hans, mis sa nüüd siin teed?“ Ma soendan oma kässa siin tamme paku wahel,“ kostis Hans tõlise näuga. „Soo! see on ju üsna hea, et siin wõib sooja saada, sest et mu wanad käed üsna libedaste praegu külmetawad, sellepärast luba mind ka natukene oma kässa sojendada?“ ütles wanapagan lähemale astudes. „Pista aga seie prau wahele, küll nad siin warsi kuumaks lähwad, nii et mõnda aega enam külma walu ei tunne,“ kostis Hans ülesse tõustes ja kirwest kõrwale pannes, kellega ta tamme pakule praegu kiilusi oli sisse wirutanud, et see lõhki läheks. Wanapagan pistis ka koha käed ilma ajatwiitmata tamme paku prau wahele ja hoidis neid tükk aega sõnalausumata paigal ja ootas neid sojendama hakkama, wiimaks aga

lõppes ta kannatus, öölde: „Mis pagan see ometegi on, sest ma ei tunne weel midagi sooja!“ „Dota aga weel wähe, küll ma lasen sooja auuru peale,“ nende sõnadega nihutas ta raudse talba paku wahelt ära, mis peale pragu plaksatades kofku ldi, nii et wanapagana käpad prau wähele, just kui pihtide wähele saidwad finni kruuwitud, kuna wanapagan röökima hakkas, nii et mets mühises. Hans aga küsis pilgates: „On ehk palaw liiga suur? küll ma selle wähen- duseks natuke külma wett peale walan, nii et liig palawus wäheneb.“ „Oh pai Hans,“ ütles wanamees wesiiste filmadega paludes: „peasta mind waest waewliku piinast, sest et sõrme luud juba pilpa kumbel pragisewad ja iga filmapilk puruks ahwardawad minna. Oh aita w'a kallis wend, ja ära wiida sellega enam sugugi aega, ma tahan sulle maksta, mis sa iganes tahad!“ — Noh olgu siis minugi pärast, kui sa enam palawat ei jdua wäljakannatada,“ wastas Hans: „Kui sa siit, üle selle suure soo, tugewast saare puust silla teed, siis kusun ma su käed kuuma alt lahti, et jälle röödnu päiwi wõid maitsta.“ „Oh kulla Hans! peasta mind aga sellest hirm- sast waewast, ma tahan wiibimata sinu taht- mist täita ja mõnusa silla üle soo ehitada, mis tulewa põlwe rahwale peab kestma.“ Selle lubamise peale wirutas Hans uueste raud talwa prau wähele, nii et wanapagana käed jälle lahti läksiwad, mis peale ka wanapagan silla ehit-

misega oma lubamist täitis, ehk see küll mehel märka waewa ja head pea sojendamist maksis.

2. Wanapagana tarjatse amet.

Selle peale hakkas ta omale tulise rutuga tarjaloomi korjama; tegi omale seitsmekümne sülla pikkuse piitsa ja sammus seda õlal kandes kõik metsad ja maakohad läbi, kust ta iiales tariloomi leidis, neid ajas ta oma tarja hulka, nõnda et hiljemine kuskiltki enam üht looma hinge leida ei olnud, sest et wanapagan kõik oma tarja oli kogunud. Nüüd oli mehikesel tegemist küllalte, ta rawitses homikusi õhtuni loomadega, nii et habe wahtu tilkus ja jala kannad tuld lõiwad, käis tarjas mööda metsi ja rabasid loomi söötmas, kus juures ta aja- wiiteks oma w'a armast torupilli mängis nii et mets aga mühises ja kaasik wastu kajas. Loomi tappis ta aeg ajalt niipalju, et kõik waadid ja tonnid lihast täis saiwad, mida ta panni peal praadis ja kerisel küpsetas ja wana watja täitis, et see aga paukus; muist loomi müüs ta ära, kelle eest ta palju raha sai. Ka ehitas wanapagan omale hea suure tarjaaja, kus loomad kange palawa ja õõ ajal puhkasiwad, kuna ta ise seljakile tarjaaja wärawa kõrwas puhkas ja ajawiiteks torupilli puhus; wana Tara taat aga pahandas ennast selle üle ütlemata, et kõik loomad wanapagana pärast oliwad, kelle

käest tema armsad lapsed neid kalli hinna eest pidiwad ostma. Tema arwas asja targu läbi, kuidas neid wanapagana käest ära saats ja wõiks wõtta.

Ühel suisel päewal, kui ilm wäga häge oli, ja wanapagan parajaste karjaaja wärawas seliti maas oli ja torupilli ürgas, wõttis Taarataat paar head kamalu täit kihulasi ja saatis neid loomade kallale, millega ta lootis loomi karjaajast wäljaajada, kust ta neid siis pärast oma karjaaeda oleks ajanud; loomad ei paanud aga kihulastest suuremat tähelegi, waid jäiwad waguksi karjalauta sabasi wehkema. Kihulaste järele saatis Wanataat paari külimitu kärbsid, lootes, et need ehk saawad loomi karjaajast wälja kihutama. Tühi töö aga kõik! loomad wehklesiwad küll sabadega ja tammusiwad jalgu, aga karjaajast ei tulnud nad siiski wälja. Nüüd ei aitnud muud, kui Taarapapa saatis paar wakka parmusi. Nii pea kui parmud lojuste kintsusi oma terawa nokkadega hakkasiwad pistma, saiwad loomad kohe rahutumaks, hakkanud karjaaedas aelema ja üheteisest läbisegamini käima. Wanapagan seda nähes rõõmustanud ennast kangeste, arwates, et loomad tema mängu järele warsti tantšima hakkawad, mille tõttu ta seda kiiremini oma pilli hakkanud tõristama; kuna aga loomad weelgi karjaajast wälja ei läinud. Kui Taarataat weel tüki aega asjata oli ootnud, siis saatis ta paar wakka kiilisi loome kallale.

Nii pea aga, kui kiilid loomi hakkanud tortima, lippanud loomad üle wanapagana kiili jookstes kõik karjaajast wälja, ja jooksnud mööda metsi laiali; purustanud weel pealegi wanapagana torupilli ja iseäranis kõhu naha nii ära, et wanapoiss kõige esiteks üsna ära olla minestanud, nii et metsast ega maast ei ole enam teadnud. Selle wahel ajal aga korjas Taarataat kõik loomad oma karjaaeda, kus ta terawa põiklega loomade kobjad sõra kombel lõhki lõikas, ning neile sarwed pähe moondas, mida neil enne mitte ei olnud; hobused aga ei lastnud oma kobjast mitte ära narrida, ega sarwa pähe togida, mis pärast ka nende kobjad terweks ja pead ilma sarwedeta jäitwad, mispärast wanapagan ka hobused pärast Taarataadi käest omale pärinud. Kui wanapagan wiimaks kaua aja pärast jälle jalale tõusis, ning oma haawad külma weega puhtaks pesi, wõttis ta oma armsa torupilli kaenlasse ja läks loomi otsima. Teel tuli temale üks karjapoiss wastu, kes tema küsimise peale loomadest teadust andis, et loomad Wanataadi karjaaedas olla. Wanapoiss ehmatas seda kuuldes kangeste, sest ta arwas, et loomad kange kiili jooksul Taarataadi wiljapõllule oliwad jooksnud, mille pärast Wanataat loomad kinni oli lastnud ajada — ja oh seda trahwi maksmist siis, millega ta loomad wälja pidi lunastama, sest et ta juba mõnda torda ennegi sõhärdufes kimbatuses oli olnud.

Ta wirutanud südame täie ja meeleahastusega oma põikle, mis tal alati kaasas oli, wõõ rihma all, tutwa koha peale jõe kaldale kuuse kännu sisse ja riputanud siis kalli pilli selle otsa kõl-kuma, kuna ise kui tuul punuma pistis, nii et ta warsti lõdtsutades Wanataadi perefue peale jõudis, seal jäi ta seisatama ja luuras ümber-ringi piiludes, kas ta ehk kusagil oma looma mulikaid ei peaks filmama — ja, oh! sealt ta neid waendlase terefi ka juba Taarataadi kar-jaajast filmaski. — Lähemale minnes filmas ta aga kobe, et loomadega enam õiget lugu ei olnud. — „Mis tubat ja tuline see on?“ hõdis-kas ta hirmsaste mõirates, kuna ta ise higi otsa pealt ärapähtis: „Iga tõbrale togitud kaks kõwert warna otseti pähe ja mis kõige imelikum! Wanataadi nägemata waimud peksawad minu loomasi karwase piitsadega. Doodale aga pojukesed, küll ma teie piitsad metsa wirutan. Nende sõnadega keeris wanapoisiks weiste saabadest kinni ja tahtis neid üle karjaaja wisata. Aga wanapaganast arwatud Wanataadi waimude piitsad ei tulnud loomade seljaroo küllest sugugi lahti, waid oliwad loomade külge kui kinnitunud. Usja lugu lähemalt waadates märkas mehike, et tema kabjakandjatest kõik lõhkiste otsadega sõrg loomad oliwad saanud. Seal ei jäenud temal muud nõu üle, kui pidi sülitades neid Wanataadi loomadeks tunnistama, sest et temal niisugusi lõhkiste kabjade ja terawa sarwedega

loomi ei ole olnud, mis peale ta tõrwa ja tõkatit sülitades sealt hobustega oma teed läks, fenna wana tuttawa jõe ääre, kuhu ta oma wana kalli torupilli kuuse kännu otsa oli riputanud.

Nimetatud jõe ääre jõudes, lastis ta enast kobe maoli kalda peale kõhuli ja tahtis parajaste karastawat märga oma pafitsewa jänu kustutamiseks hakata rüüpama, enne kui weel aega oleks saanud järele waadatagi, mis kallis pill kuuse otsas pidi tegema. Oma kõigesuuremaks ehmatuseks nägi ta aga oma kallist pilli jõe põhjas weest wastu paistma. Wanapagan kargas tulise rutuga wette, et jõkke kukkunud pilli sealt wäljatuua; küll ta seal möl-las ja jõe põhja kraapis, nii et muda ja kõnts ülepea käis, kuna ta aga pilli sealt ülesse ei leidnud. Kui ta seda wiisi juba kaua aega jões oli müranud, ronis ta sealt jälle ähvides ja puhudes kaldale. Wee siisse aga tagasi waadates, nägi ta sealt uueste, et kallis pill weel ikka alles sealsamas kohal wee sees oli. „Pavana pä-ralt!“ ümises ta wihaga: „ma tahan näha, et kas ma seda siis sealt mitte kätte ei saa?“ kuna ta uueste jõkke hüppas. Kui ta nüüd kaua aega jões asjata kadunud pilli oli otsinud, tuli ta lõõtsudades weest wälja, ja waatas furwa meelega weel ford wee peale tagasi, kus ta kallis kadunud torupill puhkas, ning pidi nüüd meeleäraheitmisega uueste nägema, et pill weel ikka alles sealsamas kohas oli; nüüd

aga wandus ta oma wana fulunud ahju luua farnatse habeme juures, et ta mitte enne enam jõest wälja ei tule, kuni ta kadunud pilli sealt ülesse on leidnud ja kätte saanud. Kui nüüd wanapagan asjata mõned sajad aastad wee sees pilli oli otsinud, rauges wiimaks ta rammu, ning ta tuffus roidunult pikkali, kus wesi tema hinge finni pani, mis peale ta leitsakas ka warfi wälja läks.

Siljemeni leidnud inimesed torupilli kuuse tüwi otsast, ja hakkanud seda puhuma. Et saarte rahwas enamiste kõigesuuremad torupilli puhujad on olnud ja weel nüüdki on, peab olema sellest tulnud, et wanapagan teda wette arwas ära olema kadunud. Uuemal ajal hakkab see jöle pill ikka enam ära kaduma, nii et selle jöledat healt aga weel arwa kuulda on.

3. Hansu nõia kaks.

Wana Hans oli ennemuiste wäga katwal mees, kuna ta iga asjas mõistis ennast limbatusest peasta, kus mõnigi teine mees päris kimpu oleks jäenud, mida juba wist iga lapski teab. Et aga nüüdse aja rahwal enam kõigil tema wigurisi teada ei ole, siis westan ma teile täna mõne loo, tema elust, mis tal maailmas ette tuli, kus juures ta enamiste alati nõidade ja lausujatega kimpus oli, aga niisama kergeste neist ka mõistis jägu saada.

Ühel õhtul tuli Hans pahase meelega koju. Ta oli rufki seemne põllul tööl olnud ja seal ennast ütlemata pahandanud. Kodus leidis ta oma eidekse hapu koore kausi kallal ametis olema, millest ta wärsket wõid tahtis teha, kuna loor aga miski moega kokku ei läinud, ehk ta seda küll hulga aega oli kloppinud. Kui Hans tупpa oli astunud, jättis ta koore lööma seisma, kuna ta käega hīgi otša eest pühkis.

„Noh eideke!“ ütles tulija pool pahaselt, „miks ei toonud sa mulle täna põllule wõida-leiba, nii kui sa seda igakord oled teinud, aga wõtku tont see ja teine, mis ma weel alles praegu näen; seal ei ole ju wõi weel walmiski, kuna sa enne iga kord juba aegjaste sellega walmis olid?“

„Sinul on hea naerda ja lobiseda,“ wastas naene, ja ütles selle peale: „Mina aga märkan selle wõi tegemise juures üsna teisa asju, millest sina weel midagi ei tea, nii et ma selle peale üsna ära kohkunud olen.“

„Noh, ütle siis, mis sa selle kohta tead arwata, kuna sa aga üksnes meie w'a musta kassi moodi siin turtsud ja puhud, kui sa tale aga kord sõrmega julged saba peale näpsu lüüja?“ ütles Hans, kuna ta naisukese lähemale astus.

„Wõtku tuhat ja tuline ise seda sinu armast musta kassi!“ karratas eit wihaselt, kuna ta wastust ootamata edasi padras: „Meie asjad lähewad sest saadik igapäewaga tagurpidi, kui

Ja selle w'a musta kassi raisa majasse tõid, nii et meie wiimaks weel koguni terjamagi peame minema. Oh armas Hans! — selle kassiga ei ole tõega õiget asja!" ütles naene selle peale sügawa õhkamisega!

"Sinul wõib ehk küll õigus olla, armas naisuke, aga mis peale põhjendad sa oma arwamist, et sa seda õnnetust aga kõi üksnes musta kassi peale arwad?" küsis Hans nüüd maheda healega.

"Diete ei tea ma just mustast kassist muud suuremat ühtegi pajatada, kui aga seda, et wõi kofku ei wõi minna ja mis weel hullem ja kõige pahem, on see, et meie kõigeparemäl lehmäl wigä külges on, mis filmaga juba näha ja käega katsuda on," wastas eit kõige suurema tõsidusega.

"Wõtku wana pagan siis ise musta kassi, kus see ja teine! — wõi siis meie kõigeparem lehm ääna külge on! Sellel haigusel peab ju wiistate tõsi loaga olema, jesi ääna müüdi ja müüdi ei wälta see õsi mitte olema tulnud, et nende kõigeparem lehm nii järsku haigeks oli jäänud, sellel lga nõsta tubli wastikas oli olnud ja ääna tubliste weel peale selle pilma annud," ütles Hans jalga wastu maad põrutades.

"Jah nõnda ta on, armas mees," wastas naene, "läna aga on juba kolmas päew, kus ta enon pilma üllaga ei anna, kura ta loor tällest ära nõlatud on, nii et see enam misli nõuga kofku ei lähe, ehk ma küll homikusi saabil seda kõigest jõust ühan."

Hans ei lausunud selle peale musta ega walget, waid läks aga sõnalausumata kapi juure, tegi ukse lahti, wõttis nõia prillid toosi seest, seadis filmade ette ja wahtis nendega tüki aega koort teraselt ja ütles selle peale pead raputades: „Sull on täieste õigus, armas naisuke! meie majas ei ole asjad mitte hästi; küll ma aga sellega pea walmis saan. Ma tahan täna ööse ise lehma lauta walmis minna, küll siis saab näha, mis wõderast asja seal juures saab olema.“

Eidekse meel ja nägu läks seda kuuldes üsna lahkest ja rõõmsaks, sest et ta oma meest juba selles asjas selgeste tundis ja ka teadis, et mis ta iial ette wõtab, seda saab ta ka täitma. Uue lootusega läks nüüd naisuke rõõmsa meelega tööki söömist walmistama.

Hans aga hakkas nüüd hoolega nõu pidama, kuidas selle juure ettewõtmisega walmis saada, sest et see mitte nalja asi ei olnud sõhärdusest wägewast nõijast jägu saada, kes juba nende kõigeparema lehma oli ärandidanud. See tegi ometegi waprast Hansule natuke hirmu, kuna külma wärin üle tema keha käis, selle peale mõeldes, et ei tea, kui koleda tondiga ta õõsel wõis kokku juhtuda ja mis selle tagajärg pidi olema. Ometi tuetas ta oma julgust oma kawala pea ja selle peale, et ta oma noorel põlwele Soometarga juures hea hulga sortsi-sõnu oli pähe õppinud, mille abiga ta ka nüüd wana jätist hõlpsaste lootis ära wõita.

Rui õhtu ja seda mööda ta õö kätte oli jõudnud, kus kõik rahulikust juba une kaisus puhkasiwad; wana karja muri aga kähära pärna warjus ennast pikali oli sirutanud, kuna wana must hiire-tuningas lee aukus tukkus. Hans tuletas weel kord kõik nõjafõnad kõigesuurema hooplega meele, nii et midagi efsitust ei pidanud ettetulema, mis peale ta pitkaldase sammubega lehma lauta läks ja ühte nurka puges, kuhu ta wagusi istuma jäi. Selle peale seadis ta üheksa rohtude ja üheksa weega selgeks tehtud nõdija prilli nina peale ning ootas nüüd põksutwa südamega, mis pidi tulema.

Rui ta juba hulga aega asjata oli walwanud ja seda ilmaasjata tööks juba hakkas arwama, kuulis ta korraga lehma häkitselt ammuma hakkama, mis teda kangeste ehmatama pani, sest nüüd teadis ta seda sellest selgeste, et seal midagi suurt, kohutawat ja hirmutawat asja pidi olema. Kõigesuurema ruttu ja kiirusega luges ta need kõigewägewamad ja kõigekangemad sortsi sõnad ära, kuna ta prillisi tugetwamini nina peale ja filmade ette surus, sellepeale tõusis ta püsti ja oli walmis koleda eluka wastu wälja minna, saagu mis saab, kui aga lehm wõiks peastetud saada. Kes wõib aga tema imestust ja ta ehmatust mõelda; sest must kass oli lehma selgas ja nühtis kahe esimise kápaga silitades lehma. Aga, oh kui hirmus! sest koledate põlesiwad musta kassi kol-

lased filmad, just kui põlewad söö tüfid. Hansul tuli kange hirm peale, sest ta arvas ja kartis, et laut iga filmapilt pidi põlema plahvatama.

Rähtu kobas Hans kae tasku ja tõmbas sealt suure puss-nua wälja, mille tera peale ta kolme kordsed nõiduse sõnad luges, ning siis tõige suurema jõuga sellega kassile sisse wirutas, kes selle peale ka kõhe raskestest haawatud, lehma seljast maha langes. Hans ei leppinud aga mitte üksnes sellega, et ta kurja looma raskestest oli haawanud, waid ta tahtis teda üsna hoopis kahjutumaks teha; ta wõttis kaasa wõetud tugewa oheliku taskust, mida ta haasa pani ja siis seda musta kassile kaela ümber wiskas, mis peale ta teda nõõri pidi oma järele laudast wälja rebis. Kass mõirgas ja karjus koleda healega, millest aga Hans midagi ei hoolinud.

Hansul oli wäljas lauda seina ääres teraw kirtwes juba selle jäuiks enne walmis pandud, et häda korral wõtta oleks. Sellega tahtis ta nüüd kassi pead otsast ära rajuda.

Juba seadis Hans kassile surma hoopis andma, seal kuulis ta korraga imelikku healt oma kõrwu kostwat, mis just tema nime nimetas. Ohmatades ja pool kõhkudes jäi Hans seisma, mis peale seesama heal uueste ta kõrwu kostis, millest ta selgeste aru sai, et see kassi suust tuli. Kõhkudes ldi ta kolm korda risti ette ja jäi siis uueste kuulatama, mille peale kass hälelda

healega paluma hakkas: „Kulla pai Hansuke, jäta mind elusse, sest et mina niisamasugunegi inimene olen kui sinagi, ja veel pealegi üks sinu naabritest, kes üsna kogemata ja kergel meelel nõija kimpu juhtusin, ning nüüd tema asemel iga õõsite wäljas pean käima ja tema kurja töösi korda saatma. Kui sa mind halastuse pärast nüüd elusse jätad, siis ei saa sa seda pärast ilmaški mitte kahjatsema, kuua sa selle läbi paljugi inimesi nõiduse paelast wõid ära peasta, kes sind minuga ühes kogu eluaja saatwad tänama.“

„Koh olgu siis minugi pärast; mina kingin sulle su wiletjat elu, kuna sina selle eest aga minu lehma edespidi rahule pead jätma ja mulle ütleva, kuidas ma inimesi siis nõia paelust wõidin ärapeasta,“ ütles Hans nõõri kassi kaelast lahti peastes.

Et just homme neljapäew on, wastas kass, millal iga perenaine kapsa leent ja liha teedab, ja kui sa siis kõhu täis oled söönud, siis mine otse teed õue wärawast wälja põhja poole. Kui sa lepa metsast läbi oled jõudnud, kust sinu naabri heinamaa peale hakkab; seal on ristee, kus paar sammu tee ääres, suur araline haawa puu pahemat kätt kasvab; seal haawa juures leiad sa walge dietega fibuwitsa põesast; selle küllest lõika üks oks ära, ning tõmma nua teraga kolm risti koore sisse, kummarda üheksa korda õhtu poole, ja laula ise:

Taewa tähte hiilgusel,
 Waga waimu walgusel,
 Kuulge waimus minu healt,
 Põõrge ümber põrgu teelt;
 Jätke järel kurja tööd,
 Näitke nõia lossi teed."

Kui Hans selle wärsi pähe oli õppinud, ütles kass jälle edasi rääkides: „Kui sa need laulu sõnad oled wälja öölnud, siis koguwad selle peale kõik koletumad ja hirmsad elajad sinu ümber kokku, keda sa mitte ei pruugi karta, sest et nad sulle seda kõigewähemadki wiga ei saa tegema. Nad on kõik niisamasugused inimesed kui mina ja sinagi, kuna nad aga nõiduse läbi on elajateks muudetud. Sina aga wõid julgeste ja ilmakartmata igaühe juure minna ja teed nõia lossi küsiga. Walge ditega kibuwitsa oks hoi ja pñemas käes, siis saab see sind kõige kurja wastu kaitsema. Tulewal ööl on ju, waimude koos käima öö; siis wõid sa nõia lossis palju tutawaid ja sõbru leida, kes kõik nõiduse wael on saanud sõhårdusteks koledoteks elajateks muudetud. Kui sa siis nendest kedagi sellest wiletsusest tahad ärapeasta, siis ei ole sul selleks muud teha, kui löö aga reid kolm korda selle kibuwitsa oksaga, mille tõttu nad aega mööda kõik jälle inimeseks saawad, keda sa oled löönud.“

Kui Hans seda kõik oli kuulnud ja hoolega kõrwa tahta pannud, wiis ta kassi jälle wagusi

tuppa, ning seadis lee-lõuka peale magama. Ta ise aga wõttis kindlaste nõuks, et ta seda asja järgmisel ööl tahtis ettewõtta ja järele waadata, kas kassi jutt ka tõega nii pidi olema, kui see temale oli jutustanud, wõi oli see aga üks paljas etteluistamine. Naesele ei lausunud ta aga sellest kõigest mitte seda kõigewähemadki, waid läks wagusi kambri, kus ta oma w'a küljepeale ka warsi magama jäi, just kui ei oleks midagi iseäralikku asja selle soojendaja kõrwa sängi pikali wiskas ja selle wahel peal ette tulnud. Tema ei ärkanud enne teist kesthomikut ülesse, nii wäga passis uni temale. Kui ta wiimaks ülesse ärkas, siis kargas ta kähku sängist wälja, tõmbas riided selga, mis peale ta üsna rahulikult ja weel koguni rõõmsa meelega, oma lõuna oodet watsa pani. Sellepeale tõttas ta kohe tähendatud rist teed otsima, ilma, et õhtut oleks jõudnud ära oodatagi. Lepa metsast läbi minnes tuli suur küla pahemat kätt nähtawale, enne kui ta naabri heinamaale weel oli jõudnudki. Hansul tuli küla lähedal just kange jooma jänu peale, mis peale ta külalt läks juua küsima, sest et tal aega küll oli õnneteele minemisega. Kui ta ühest taluperest jooma-märga jänu kustutamiseks oli saanud, siis läks ta küla tänawasse ja hakkas seal edasi tagasi, ühest küla otsast teise kaima, kuna ta eesolewa õnne nähtuse üle ennast otsata rõõmustas, nii et tal wägise laulud peale kippusiwad, mille tõttu ta lustikult wilis-

tama hakkas. Mäe künka peal, test tüla, seis
 sis õpetaja maja. Iga kord kui Hans sealt
 mööda läks, läksivad tema jalad nii ütlemata
 raskeks, just kui oleks tal tina pakud jalgas.
 „Tont seda teab, mis see ometegi peaks tähendama,“ mõtles Hans iseeneses ja väenas asjata
 oma tarka ja kavalat pead, kuna ta pikema
 järele mõtlemise peale iseenesesje pomises: „Tühi
 teab, mis see on, et mu jalad mind siit ei
 tahta mööda lända, ehk on ka wana kiriku isan-
 dal selle asjaga tegemist?! ma arwan aga siiski
 jälle mis peaks sõhärduusel pühäl mehel waimu-
 dega tegemist olema, ehk küll see asi nii wäga
 imelik ja tähele panemise wääriline on.“

Mida lähemale õhtu ja öö jõudis, seda
 argsemaks läks ka Hansu süda; peaaegu oleks
 ta seda kardetawat ette wõttet üsna järelegi jät-
 nud ja koju tagasi läinud, kui mitte sõbrade
 ja naabrite ärapeastmine teda selleks taga ei
 oleks kihutanud, kuna ta ka seda kartis, et must
 kass teda siis wälja oleks naernud. Ta tegi
 selle juures südametõwaks, mis juures ta jälle
 uueste julgeks läks. Ta hakkas rist-tee poole
 kõmpima, kus naabri heinamaad wäike kasete
 ilustas, mis tuulest kõikudes nagu leinates temale
 oleks tahtnud öölda. „Pööra ümber ja mine
 koju tagasi, sest et see tee ja töö sinule wäga
 kardetaw on ettewõtta. Hansuke aga ei mõist-
 nud sellest arusaada.“

Täis kuu walgustas maad ja metsa. Kuu

walgusel filmas ta juba kaugelt tähendatud haawa puud, mille all fibuwitsa põdesas pidi olema. Kui ta juba kaunis lähedale oli jõudnud, nägi ta sinised üle tee edasi ja tagasi wälkuwat. Ilma kartuseta astus ta edasi ja leidis fibuwitsa põdesa juhata tud kohast. Kui ta seda walge õitega oksa maha hakkas lõikama, siis nägi ta kaks hiilgawat filma oma ees wälkuwat, millest ta midagi ei hoolinud. Ta pidas seda õõ kulliks, kes seal oma filmi pidi walgutama.

Maha lõigatud oksale sähmas ta kolm risti koorre sisse. Weel enne kui aega sai, kummardada et õpetatud sõnu äralugeda, kostis kaeblik heal tema kõrwu, kuna õõkulliks arwatud lind furnult maha kukkus. Ilma sellest tähelepanemata kummardas ta ennast üheksa korda põhja poole ning laulis salmiku sõnade kinnitamiseks weel takka peale. Kohe muutis kogu tema ümbrus ja isegi õhk elawaks, kuna wäga mitmesugused healed tema kõrwu kostiwad, mis järele lõikisugu elajaid tema ümber kogus, kes ilusad ja inetumad oliwad, nii kui neid aga maa pealt wõib leida. Ilma kõigewähema kartuseta astu Hans nende wahel edasi, kuna ta fibuwitsa oksa käes hoidis. Wähe maad sealt eemale minnes, nägi ta ühe mehe, kes kui tulesammas, tulise adraga, mille ees tulekarwa hobune oli, maad kündis. Ligedale saades, tundis ta seda tulesammas muudetud meest kohe ära, et see üks tema naabritest oli, kes enne wäga palju

kelmuft ja pettuft oli teinud, ja teiste wara pool wägiwaldselt omale kiskunud, kuna ta nüüd selle patu palgaks iga ööse tulise saha ja tulekarwa hobusega maad pidi kündma. Mehe juure saades, lõi ta temale fibuwitsa oksaga öla peale ja ütles:

„Taewa tähte hiilgasel,
Waga waimu walgusel,
Kuulge waimud minu healt,
Pöörge ümber pöргу teelt;
Tätke järel kurja tööd!
Näitke nõia lossi teed!“

Waevalt oli ta aga wiimseid sõnu suust wälja öölnud, seal sasti teda nägemata kätest kinni ning tõsteti tulise adra peale, mis järele ta adraga filmapilk ülesse taewa alla terkis, kuna ta wälgu kiirusega edasi wuhises. Natukese aja pärast läks sõit õhu riikis tasasemaiks, mis peale ta warsi ühe mäekingu peale tasakeste maha langes. Pea tõusis ta kuu ülesse, mille walgusel ta nägi, et ta ühe suure lossi farnatse maja ees oli, mis nii kangeste helen- das, kui kõige kuumaw päike. Hans ei wiitnud ka sugugi mitte ilmaasjata oma aega palja wahtimisega, waid astus ilma ajawitmata kiwi treppidest ülesse ja suurest ukselt sisse, mille sees poolt seinad nii heledaste hiilgasitwad, et wana mehikesel filma seletus üsna tuhniks kip- pus minema, kuna aga seal suures ruumides kõik nii wait ja wagune asi oli, nagu furnu aedas.

Kui Hans weel ikka wagusi ja kui pool koh-

kudes seda ime näitust filmitsees, sai korraga väikest kellukest helistub, mis igalt poolt vastu kõlas, kuna ta kellukest ega selle helistajat kuskil pool ei näinud olema. Kellukese kõlistamise järele aga ilmusivad korraga igal pool weidrad inimese sarnatsed kujud nähtawale, kuna aga ükski neist mitte sõnagi ei rääkinud, waid üksnes iga nelja seina poole peaga sügawaste kummardasivad, ning siis liikumata ühe koha peale seisma jäiwad. Bea sai uueste kellukest helistatud, mis järele kõik waimu kujud kihku kihku edasi hakkasivad tormama: Hans aga luusis lontides hooletumalt nende järele. Edasi minnes läksivad kõik waimude losside tuad ja ukseid neile ikka kitsamaks, kuni nad wiimaks ühe suure saali oliwad jõudnud, kus kõik neid weidrad inimeste kogud seisma jäiwad, mis wäga imelik ja täis saladust oli, sest et seal kuskil pool tuld ei olnud näha, kuna saal ometi nii ütlemata walgusest helendas, kui paistaks seal tuhat päikest.

Hans aga oli ukse kõrwa seisma jäenud ja waatas pärani filmil seda kõik pealt, sest sõhårdust asja ei olnud ta oma kogu elu ajal weel unesti näinud, mida ta siin lahtiste filmadega praegu nägi. Seal astus üks neist waimudest tema ligemale ja ütles hawa sarnatse healega: „See on meie tantsu saal, kus meie praegu oleme. Kui sa siit wälja tahad minna, siis ära wasta ühegi küsimise peale, mida sinult

küsitakse. Tahad sa aga kedagi nõia paelust peasta, siis löö teda selle kibuwitsa oksaga, mida sa käes kannad, kolm korda tema külge, siis peaseb tema aega mööda nõia paelust lahti."

Hans sähmas ka kõhe ilma pikkema järele mõtlemiseta kolm korda selle mehele oma kibuwitsa oksaga, kellega ta selle nõia loõsi oli tulnud, mis peale mees tänades sealt ära kadus.

Hansul oli üsna imelik seda kõi pealt waadata, kuidas waimud üheteisest rattasringi läbi segisesiwad ja kõi moodi wigurisi tegiwad. Korraga kolas tume pasuna heal läbi jaali, mis peale waimud endid paaristiku ridasse seadsiwad ja siis tantsu alustasiwad. Seal kolas tume pasuna heal teist korda, mis peale kõi käed kokku löiwad ja siis pöörasel kombel tantsima hakkasiwad, kuna nad äratwäsiwad ja üksteise järele wäsimult maha langesiwad, kelle üle teised ilma tähelepanemata edasi keerutasiwad. Kui nad sedawiisi juba hulga aega edasi oliwad tormanud, anti neile wähe puhkamise aega, mispeale aga jälle uueste seesama sugune heal juba kolmat korda kajas, kus tantsijad weel suurema kiirusega ümberkeerutama hakkasiwad, nii et Hansul juba üsna hirm ja kange külma wärin seda nähes peale tuli. Tantsijate seas nägi Hans paljugi oma sõbru ja tuttawaid olema; ka nende wana hingekarjane ei puudunud teiste seas, waid uhtus teiste alama ameti-isandate, tutwa kaupmehega linnast ja külakohtu-

mehe ja mõne naabri peremehega tubliste tantsu, kes endid kõik kerglasest meelest nõia võrku oliwad lastnud sattuda. Waese Hansu-kehe süda läks seda nähes üsna kurwaks; ta wõttis libuwitsa otsta ja plašutas neid kõiki kolm korda, kuna ta aga kellegi küsimise peale mitte sõnakestki ei lausunud, nii kui seda temale enne kõwaste oli ära teeldud. Wiimaks astus ta kirik'sanda juure, küsides: „Kuidas oled sina waga mees sõhårduse kimpatusesse sattunud?“ Waimuõs moondatud kirik'sand aga ei lausunud Hansu küsimise peale ei musta ega walget, waid tegi, kui ei kuulekski ta seda, mis Hans ütles. Hans ei lastnud ennast aga sellega mitte sugugi efsitada, waid padusutas ta õpetajat oma libuwitsa otstaga, mis peale isand järsku tema filme eest ära kadus, just kui oleks ta ma alla waju- nud. Sellepeale kõlas jälle wõigas pasuna heal, mille järel hirmus segadus mühin ja padin, waimude ketsel-sündis, kuna kange tuule kõhin waimude lossi seinu wapuustas. Ta trehwas korraga oma musta kassi nägema, kes tema juure tuli ja tale tasakeste kõrwa sisse sofistatas: „Kui sa weel kedagi nõia küüfist tahad ära- peasta, siis tee seda usinaste, sest et waimude tund pea otsta lõpeb.“ Hans märkas sest kõhe, mis tal nüüd kõige efiteks oli teha; ta sõhmas kassi ka kolm korda üle, kes sedamaid ta filmade eest ära kadus, mis peale ka kõik waimud sealt korraga ära kadusiwad. Ka meie kawal Hans

arwas seda kõigesündsamaks, et sealt äraminna, kus teda enam ei näitnud waja olema. Ta läks tulnud teed lossist wälja, ning jäi õue peal pisut seisatama, et hõlpsamat teed koju poole filmaks nägema. Häkitselt kõlas kole kaeblik ja kui wingumise heal läbi õhu, mille sõnadest Hans aru ei mõistnud saada; selle järele hakkas hirmus kange tuul ja torm puhuma, kuna mustad pilwed kogu taewaalust katšiwad. Seal raskatas korraga pikne, mis peale wälgu juga kui tule sammast lossi katusest sisse lödi, nii et Hans selle juures minestusesse langes kange kargatuse ehmatuse pärast. Ta wõis seal sedawiisi aga üksnes mõni minut ilmamõistufeta olla, kui ta jälle ülesse ärkas, kus ta ühte waigist ja tasast healt ülewelt taewa alt oma kõrwu kostis kõlama, mis peale tuul ja torm waikeks jäi, kuna päike paistma ja linnud laulma hakkasiwad. Nüüd alles ärkas Hans sellepeale tõega ülesse ja ei teadnud ega mõistnud seda isegi arwata, kas see waimude näitus unes wõi tõega ilmsi oli olnud; ta leidis ennast ülesse ajades ja ümber silmitsedes oma lehma lauda juurest, kust ta wanakuwa sammudega tuppa kobis ja naise käest süüa küsis, sest et tema kõht wäga tühi olla, nagu ei oleks tal mõnel heal päewal enam leitwa raasu ega linnupetet suhu pannud. Oma w'a külle sooju-tese le ei öölnud ta aga kõige tema küsimiste peale muud, kui: „Nüüd, armas naisuke, on meie asjad kõik jälle kordas!“

4. Julge reheapap.

Alutaguse maal elanud kord üks reheapap, kellel julguse puudust ei olnud, nii et teist tema sarnast meest lähedal ega kaugel leida ei olnud. Wanapagan isegi oli tema julguse üle imetledes fiidelnud, et tema julgemat meest maailmas weel ei olnud kuulnud ega näinud. Tema armastas alati julgeid ja wapruid mehi, sellepärast käis ta üsna tihti õhtu widewikus reheapapil külaliskes, kus neil magusat juttu westes aeg ilmaski igawaks ei läinud. Wanapagan arwas, et reheapap teda sugugi ei pidada tundma, mis mees ta ise oli, kuna aga reheapap seda wäga hästi teadis, kes tema külaliskes käija oli, ehk ta sellest küll wanapaganale seda kõigewähematti märki ei annud. Ta arwas aga hoolega järele, et kuidas ta wana tollile wingerpusi wõiks mängida ja sellest omale kasu jaata. Ühel õhtul, kui nad jälle kahelkesti magusaste juttu westsiwad, hakkas wanapagan kahetsedes reheapapile kurtma, et ta omast wana poisimehe põlwest soutumaks tüdinenud on, sest et temal ühtegi küljesojendajat ega käpuka lappijat ei olla, kes tema wana kulunud räbalaid pisutki kohendaks. Seda kuuldes ütles kawal reheapap moffi-muigutades: „Miks sa wana sõber siis mitte kosja ei lähe ja naist ei wõta, nii kui seda kõik mehed teewad?“ Wanapagan kostis murega: „Ma olen juba mündagi korda seda katsunud teha, kuna aga tüdartsapsed minust põlg-

tusega eemale hoiatwad, ja mida nooremaid ma omale wälja walisin, seda kurjemalt naerstitwad nad mind. "Rehewapandis selle peale wanapaganale nõu, et ta wanemate tütarlaste ja koguni lese naiste juures oma õnne pidi katsuma, kes nii hõlpsaste kofilast ära ütlemata ega ärapõlgama ei saada, sest et nende lootus meheleminemiseks juba wäga kahtlane olla, ja sellepärast igaühete saada wastu wõtma, kui ta aga meesterahwa sugust on, ka ei olla ta ju mitte ise enam noormees, sellepärast pidada ta ka wanematega katsuda leppida. Wanapagan wõttis ka head nõu kuulda ja arwas seda sündsamaks, et ühte wanemat naesterahwast omale naiseks wõtta, kui seda põlatud poisimehe elu edasi ajada. Ta kosis mõne aja pärast ühe elatanud piiga omale naiseks, kes ka sugugi wastu ei seisnud, waid üsna heameelega wanapoisile naiseks läks. Peagi aga tuli ta selle järele uueste rehewapi juure ja kurtis kurwa healega oma häda, et noorik wäga õel ja tige olla, kes temale ööd ega päewad rahu ei anda, waid ühtepuhku filmad peast ähwardada wäljakratsida. "Mis mees sa siis ka oled," ütles rehewap naerdes — et sa püksid naese jalga andsid! Kui sa naese oled wõtnud, siis pead sa ka naese üle wõdimust saama!" Wanapagan aga wastas õhates: "Jah, waene lugu küll, aga mina temast jägu ei saa, sellepärast ei tõsta ma oma jalgagi enam üle tema maja läwe." Rehewap püüdis ja katsus teda igate

moodi trööstida, kuna ta temale nõu andis teist naist omale võtta, mille peale aga teine arvas, et sellest esimisest naesewõtmise katsest juba külalalte on, nii et tal enam sugugi lusti ei ole ennast teist korda säherduse kimpatusse sisse anda. Peale selle lahkus wanapagan kurwameelega rehepapist, ega tulnud enne teda waatama, kui alles teisel sügisel, kui jälle parajaste rehepeksu ajad oliwad kätte jõudnud. Wana rehepapp märkas juba tema näust, et wana kollil jälle midagi iseäralikku asja südame peal pidi olema, aga tema ei tahtnud seda kohe mitte pärima hakata, waid rahulikult ära oodata, kuna ta ise seda pidi südame pealt wälja kolima. See ei tuurinud ka kauaks, kus ta wanapagana wiletust kõik põhjani teada sai, et ta sellel kewadel jälle ühe noore lesega sõbrust oli sobitanud, kes wäga maha tema wastu oli olnud, kellega ta ka hiljemine teist korda abielusse oli heitnud, kes aga tema endisest kurjast naesest weel kümme korda ülem oli, nii et ta aga nüüd weel õnne võida tänada, et ta tema küüfist oli saanud putkama panna. Rehepapp wastas selle peale: „Nüüd näen ma sellest selgeste ära ja saan aru, et sinust naese meest ei wõi saada, sest et sa oma naist ei oska walitseda ega õheliu otsas pidada.“ Wanapagan pidi õhates selles asjas rehepapile digust andma. Kui nemad weel tüki aega oma keskis naese võtmise üle oliwad kõnelenud, ütles wanapagan: „Kui fina tõeste nii julge mees

oled, et sa kõigedelamad ja kurjemad naesed tahad taltsaks teha, sellepärast tahan ma sulle teed juhutada, kus sa oma suurt julgust wõid ülesse näidata. Sa tead ju ehk neid wanu lossi waresi seal ülewal mäe w. s. s. seal on üks suur warandus warjul, mida weel ükski inimene ei ole kätte saanud, sest et ühelgi niipalju julgust ei ole olnud, kui selle waranduse kättesaamiseks waja on." Rehepapp wastas selle peale aga naerdes: „Kui selle wäljatoomiseks aga muud suuremat tarwis ei ole, kui aga julgust, siis on see peaaegu niisama hea, kui oleks see juba minu käes!" Selle peale käskis wanapagan rehepapi tulewa Meljapäewa õhtul, sest et siis just kuu täis sai, senna minna ja rahahauku ülesse wõtta, kuna ta aga weel hoiates selle juure lisas, öölde: „Hoi aaga hoolega selle eest, et sul seda kõige wähemadki kartust peale ei tule, sest kui sa kõigewähemgi peaksid selle juures kohkuma ehk wärisema, siis ei jae sa mitte ükski tõutatud suurest warandusest ilma, waid sa wõid selle juures ka hõlpsaste omast elust ilma jäeda, nii kui palju teisigi, kes seal enne oliwad käinud oma õnne katsumas. Kui sa minu juttu uskuda ei taha, siis mine ja küsi teiste inimeste käest järele, mis nemad wana lossi waresiteest teawad rääkida. Ma ütlen aga sulle weel wana sõbra mehe poolest, et kui su elu armas on ja sina seda warandust tahad kätte saada, siis ei tohi sul seda kõigewähematki hirmu ega kartust selle juures olla."

Lähemal neljapäewa õhtul läks reheapap lossi waremite poole teele, ilma, et tal selle juures seda kõigewähemadki hirmu ehk kartust oleks olnud, ta astus tee ääres olewa küla kõrtsi aega wiitma ja jalgu puhkama, sest et lähema lossi waremite juure minemiseks weel warane aeg oli minna. Ta tahtis ka weel inimeste käest kuulda saada, mis nad wana lossi müüridest pidiwad teadma rääkida. Ta küsis sellepärast kõrtsimehe käest, mis wanad müürid need pidimad olema, mis sealt mäe pealt paistiwad ja kes neid olla ehitanud. Üks wana mees, kes reheapapi küsimist kuulis, wastas: „Rahwas räägib, et seda lossi mõne saja aasta eest, üks põhjatu rikas mõisnik olla lastnud ehitada, kellel suured wäljalad ja külad oliwad. Härra oli aga del ja kuri mees olnud, kes oma rahwast igate moodi piinas ja waewas, et aga oma wara nende waewast kokkuajada, nõnda et temal hõbedat ja kulda tündrite wiisi lossi keldrites oli, kust seda wargad ega rööwliid kätte ei wõinud saada. Tema surmast ei teadnud rahwas muud rääkida, kui et tema woodi ühel homikul tühi oli olnud, kuna aga kolm wärsket were piiska woodi ees põrandale peal oliwad. Woodi pealtis istus üks suur põlewa filmadega must kass, keda seal enne ega pärast ei olnud nähtud. Kõik olla arwanud, et see must kass muud ei olla, kui kuriwaim ise, kes wana härrat ära oli kägistanud ja siis põrgu wedanud. — Kui wana härra

Jugulased pärast tema warandust tulitwad pärima, siis ei leidnud nad kusagilt raha kopi-
 fatki. Esiotsa arwati, et teenijad raha kõrwale
 oliwad muretsenud, mille pärast neid wangi
 pandi ja igate moodi koledate piinati, et ne-
 mad seda ülesse pidiwad tunnistama, kuhu nad
 raha oliwad pannud; et neil aga midagi tun-
 nistada ei olnud, sest et nad ilmasüüta oliwad,
 siis ei aitnud ka kõik piinamised midagi. Selle
 wahel ajal aga oliwad mitmed inimesed öösetel,
 sügawal maa all raha kõlitemist kuulnud, millest
 kohtule teada sai antud, ja kui kohus asja tõe
 leidis olema, siis lasti ka ilma süüta teenijad
 wangist lahti. Seda imelikku raha kõlitemist
 oli ka mitmel öölgi pärast seda kuulda, mille
 tõttu mitugi wahwat ja julget meest seda läk-
 siwad üleskaewama, kuna sealt aga midagi ei
 leitud, mille juures ka ükski neist waranduse
 otsijatest enam sealt elusast peast tagasi ei tul-
 nud; wist oli neid seesama must kass seal ära-
 kägistanud ja siis põrgu wiinud, nii kui see
 raha peremehegagi enne juba oli sündinud. Tõega
 ei tea seda küll ükski inimenegi seletada, kuna
 nii palju ometegi selge oli, et seal enam õiget
 lugu ei olnud, mille pärast ka keegi enam ei
 usaldanud wana lossi elama minna, kuni see
 wiimaks üsna ära lagunes, nii, et muud järele
 ei jäenud, kui praegused wanad müüri risud.
 Ükski inimene ei julge öö ajal senna ligidale
 minna, — weel wähem warandust minna otsima.“

— Nõnda rääkis wanamees. Kui rehëpap tema juttu rahulikult pealt oli kuulanud, ütles ta selle peale pool naljatades: „Null oleks selleks küll himu ja julgust, ta korraks oma õnne minna otsima! Kas ei oleks kedagi, kes minuga tuleval ööl senna tahaks minna?“ Mehed kuulsivad kohkudes seda ja tõendasivad kui ühest juust, et neil elu tuhat korda armsam on, kui kogu see suur warandus, mida ometegi keegi ilma hukatuseta kätte ei võida saada. Nad palusivad weel koguini pealegi võerast meest, et see selle tühja mõtte maha jätaks ja oma elu mitte wanapaganale ei läheks ära müüma. Julge rehëpap ei pannud aga nende hoiatamistest tähelegi, waid lubas ja tahtis oma käe peal üksi minna õnne otsima. Ta palus kõrtsmitu käest kuhu piirgu, mille tule walgusel ta lossi müüride wahel teed pidi leidma ja küsis siis, kust kõige õigem tee lossi waremite juure pidi minema.

Üks, kes teistest julgem oli, läks temale teed näitama, kuna ta aga siiski kaugemale ei usaldanud minna, kui umbes lossi müüri risudest poole wersta kauguseni, kust ta ümberpööras ja tagasi läks. See oli pilkane pime, sellepärast pidi rehëpap enam käsi kaudu kobades, kui silma nähes omale teed otsima. Tuul mühisest koledaste tema kõrwu mille sekka öökullide huikamine kostis, mis teda aga sugugi mitte ei kohutanud. Niipea, kui tema lossi müüride wahele oli jõudnud, süitas tema tuld põlema

ja hakkas nüüd hoolega järele vaatama, et kas kustilt ust ehk ei oleks leida, kust alla võiks minna? Täti aja peale alles leidis ta viimaks ühe väikese augu, mis alla poole läks. Ta pani piiru seina wähele, koristas kiwi ja lubja prügi eest ära, kuni auk nii suureks oli saanud, et ta sealt sisse võis pugeada. Natuke maad edasi minnes leidis ta ühe kiwist trepi, mis alla poole wiis. Ta läks piiru pundart kaenla all hoides treppi mööda alla poole, kuna ta viimaks piiru tule walgel ühe raud ukse juure jõudis, mis lukuta oli. Ta lütkas roostetanud ukse laiali ja tahtis parajaste tuppast astuda, kui üks suur põlewa filmadega must kass wälgu kiirusel ukse wähele wälja lipsas ja trepist ülesse jooksis. Rehepapp arwas kohe, et see wist raha peremehe kagistaja on. Ta lütkas ukse kinni, wiskas piirufubu põrandale ja hakkas nüüd oma ümber seletama. Ümberwaadates nägi ta, et seal wõlwaluses ümberringi raud ukseid oliwad, mille juures ta aru hakkas pidama, kust ta kõige enne pidi sisse minema. Ta arwas, et seitsemendama ukseni oma lugemisega oli jõudnud, tahtis ta sealt sisse minna; üks oli aga kõwaste kinni ja lukkus, mis nii kergeste lahti ei tahtnud minna. Ta tõukas kõige rammuga wastu ust, kellest ta aegamööda jägu sai, nii et see prantsatades lahti kargas. Rehepapp leidis ennast korruga ühest ruumikast tuast, kus ühe seina ääres pik laud ja pink oliwad, teise seina ääres

oli jälle ahi ja ahju ees leeauf, mille lõueta peal mõned puu halud seisid. Meid haatas rehepap põlema ja waatas siis tule walgel ümber, kus ta wäikest pada ja jahu kausi ahju otsal trehwas nägema, ka soola wakatene ei puudunud sealt lähe korrast. „Näe imet!“ ütles rehepap: „siin ei puudu isegi toidu waranduski mitte, ja et mul jooma wet weel lähtris küllalte järel on, sellepärast hakkas ma õige jahupudru teetma.“ Seda üteldes seadis ta ka koha paja weega tulele ja teetis natukesel ajaga pudru walmis: tõstis kausi ja hakkas seda wäikesel laual peal nahka helpima. Hele tuluke andis tuale tarwilist walgust, nii et piirgu ei olnud tarwiske põlema süüdata. Julge rehepap istus nüüd üsna wagusi ja täitis oma tühjaks läinud kõhtu. Seal nägi ta aga oma filmi ülestõstes, et must kass ahju otsal istus, kelle filmad kui tuluke põlesiwad; ta ei saanud sellest sugugi aru, kust see wõigas loom sisse oli peasenud, sest et ta seda selgeste oli näinud, kuidas kass trepist ülesse oli jooksnud. Korraga pörutadi kolm korda kõwaste wastu ust, nii et tua seinad wärisewad, kuna aga julge rehepap sellest midagi tähele ei pannud, waid walju sõnadega hüüdis: „Kes seal nõnda tugewast pörutab, astugu aga sisse, sest et üks lukust lahti on!“ Selle peale kargas üks laiali lahti; kuna must kass aga ahju otsalt maha hüppas ja uksest wälja lipsas, nii et tule sädemed aga suust ja filmadest wälja

purtsasiwad. Rassi järele astusiwad neli suurt koljati sarnatset meest uksest sisse, kellel pitkad walged kuued ja weripunased mütsid peas oliwad, mis nõnda heledat walgust andsiwad, et kogu tuba walge, kui päewa ajal oli. Meestel oli furnu raam furnu puusärgiga olal, mis aga julge rehepapile mitte seda kõigewähemadki hirmu ei teinud. Sõnalausumata paniwad mehed puusärgi pörandale maha ja läksiwad ise ühe teise järele tulnud teed tagasi, ilma et nad sõnagi oleks lausunud, kuna kõigewiimne ukse prantsatades oma järele kinni tõmbas. Rassi aga urises ja kratsis oma küüntega ukse taga ust, kui tahaks ta tuppa tulla, millest aga rehepap seda kõigewähemadki ei hoolinud, waid oma toodu rahuliste pudru kallal ametis oli. Kui ta sellega juba walmis oli saanud, tõusis ta laua äärest ülesse ja läks puusärgi juure, et seda lähemalt järele waadata, mis see kõi pidi tähendama ja mis selle sees peitus pidi olema. Ta kangutas selle kaane lahti, kus ta ühte wäikest pitka habemega wanameest filmas, keda ta puusärgist tasakeste wälja tõstis ja kolde ette sojendama wiis. Ei tuuritud ka kuigi kaua, seal hakkas ka wanamees juba toibuma ja oma liikmeid sirutama. Julgel rehepabil ei olnud selle juures seda kõigewähemadki hirmu ega kartust; ta wõttis pudru kausi ja hakkas wanakest lusi-kaga söötma. Wanakene ei läbenemud seda söötmist jõudma ära oodata, waid wõttis kahe

käega kausi serwadest kinni ja helpis pudru wähesse ajaga kõhtu. Sellepeale ütles ta reheapapile: „Ole terve mind sojendamast ja söötmast, sest et mul kange külm ja nälg oli. Sellepärast tahan ma seda sulle rikkalikult maksta, nii et sa seda ilmaški ei saa äraunustama. — Ahju tagant leiad sa tõrwatunglaid, süüta neist üks põlema ja tule siis minu järele. Enne seda pane aga üks hästi hoolega ja kõwaste kinni, et see hirmus kaks mitte sisse ei saa, kes sinu kaela wäheleti saaks keerama. Pärast aga teeme meie teda taltfaks, nii et ta ühegi inimeselegi enam ei wõi kurja teha.“ Nende sõnadega tõstis wanakene ühte suurt neljanurgelist pae kivi pdranda alt ülesse, mis ühe keldri auku kinni kattis. Wanamees astus treppi mööda ees alla, kuna julge reheapapp tõrwa lonbiga tema järele alla läks.

Alla saades nägi reheapap ühes suures keldri sarnatses ruumis, ühe suure heina sao sarnatse huniku kulda ja hõbedat nurkas hunikus olema. Wanakene wõttis ühest seina kapist piu täie wahaküünlaid, kolm neli pudelit joodawat wiina, suitsetud siasingi ja leitwapätsi wälja, mis peale ta julge reheapapile ütles: „Ma annan sulle selle raha lugemiseks kolm ööd ja kolm päewa aega, mille aja sees sa seda raha nii wiisi kahte jätku pead lugema, et mõlema hunikus ühe palju on ja ka midagi üle ei tohi jääda. Mina heidan aga niikauaks seina ääre oma wäsimust

publkama; fina aga hoia ennast, et sa raha lugemise juures seda kõigevähemat eksitust ei tee, sest siis kägistan mina sind kohe surnuks." Rehepapp hakkas ka kohe ajawiitmata tööle, kuna wanamees publka heitis. Et seda kõigevähemadki eksitust ette ei tuleks, wõttis ta iga kord kaks ühesugust ja ühe suurust raha ja pani teine teisale hunkusse. Kui nälg kallale kippus, wõttis ta joodawat wiina, liha ja leiba, ning tarastas oma leha sellega, mis peale ta uue jõu ja uue rammuga oma tööd edasi talitas. Ta ei läbenud öösel mitte kaua magadagi, waid hakkas juba teisel päewal üsna wara oma pooleli jäenud tööd edasi tegema, nii et ta juba teise päewa õhtuks oma tööga walmis sai, kuna üks pisutene hõbe raha aga üle jäi, sest et teist tema sugust paarimeest enam ei olnud. Julge rehepapp ei mõtelnud selle juures mitte kaua, waid tõmbas nua taskust, pani tera hoollega kestraha ja lõi siis kiwiga peale, et raha pooleks kargas. Ta pani nüüd teise poole teise hunku otsa, äratas wanamehe magamast ülesse ja kutsus oma tööd waatama. Kui wanamees omad filmad raha hunkute peale lõi, langes ta rõõmuhõõskamisega rehepappi kaela ja ütles siis tema palgid rõõmu pärast silitades: „Ole tuhatkorda tänatud, julge noormees, kes sa mind sellega pikkest wangi piinast oled wabastanud, sest et ma juba mõnda sada aastad oma warandust olen siin pidanud waltwama, sest et säher-

dust ja osawat meest ei leidnud, kes raha targu oleks ostanud lugeba ja niiviisi kahte osasse jagada, et midagi üle ei pidanud jääma. Sellepärast pidin ma neid wande tõutusel kõik üksteise järele ärakägistama, nii et neist keegi enam elusalt siit ära ei peasnud, mille pärast ka wiimsel sajal aastal ükski enam seie ei tulnud seda warandust otsima, ehk ma küll mitte ühte ööd wähele ei jätnud, kus ma mitte rahaga ei oleks siin maa all tõlistanud. Sina aga tulid wiimaks ometegi ja said niiviisi oma tarkuse ja julge meele pärast minu ärapeastjaks inglisk, kus mul juba wiimne lootuse säde kippus kustuma, et keegi weel minu peastjaks pidi ilmuma, mille tõttu ma igawest wangi põlwe oleks pärinud. Sellepärast tänan ma sind tuhande wõrdfelt sinu heategemise eest ja annan sulle selle teise huniku raha waewapalgaks, kuna sa teise huniku minu pattude lepituseks waestele pead ärakägama, sest et ma omal eluajal üks wäga kuri ja ülekohutune inimene olin seda warandust kokku kraapides. Ühte head tööd pead sa aga weel tõutama ära teha, minu ja sinu enese kasuks. Kui sa ülesse lähed ja see must kass sulle jälle wastu tuleb, siis wõta teda kinni ja pöö teda koha ülesse." Sellepeale wõttis ta põuest ühe kulbse nõõri ja käs kis selle kassile kaela panna, mille kütkest see enam ei pidanud peasema. Wanamees ise aga kadus selle peale, kui ta kulbse nõõri rehëpapi käte oli annud, kui maa

põhja tema filme eest, mis peale üks hirmus kargatus sündis, nii et rehëpap pttkali pidi kukkuma ja üksnes suure waewaga weel oma jalge peale jäi. Ometegi ei kartnud ta midagi, eht küll küünal käest ära kustutus ja pilkane pimedus walitses. Ta otsis käsikaudu teed ja ronis siis trepist ülesse ja jõudis nii wiisi endise tuppa, kus ta pudru oli keetnud. Eht tuluke küll amnugi juba ära oli kustunud, leidis ta tuha seest weel niipalju tule kibemeid, et tuld ülesse wõis puhuda. Surnu puusärg oli weel alles seal, kuna wanamehe asemel nüüd aga see must kass seal sees magas. Rehëpap kargas tema peast kinni, wiskas tuld nõõri filmukse kaela ja kõlgutas teda siis ühe tugewa raudnaela otsta rippuma, mis seal seina sees trehwas olema, kuna ta ise rahulikult põrandale puhkama heitis.

Alles teisel homikul tõusis ta ülesse ja tuli wana müüri rusude alt wälja ja läks lähema kõrtsi juure, kus ta jenna tulles oli olnud. Kõrtsimehe ja kõige teiste meeste rõõm ja imetlemine oli suur seda nähes, et see wõeras mees ilma wigata ja elusast peast sealt weel oli tagasi tulnud. Rehëpap aga tellis hobusid ja hea hulga tugewaid kotta, millega seda warandust sealt äratoimetada, millest kõik märkasiwad, et tema käik mitte asjata ei ole olnud, sellepärast oliwad nad ka kõhe selleks walmis, et rikkats saanud rehëpapile kotta ja hobusid anda,

mida see kallist lubas tasuda. Kui reheapap rahwa suust järele pärides seda kuulda oli saanud, misjугused wallad ja külad ennemuiste selle öela härra walitsuse all olivad seisnud, siis jägas ta kolmandama osa kogu sellest suurest, warandusest nende waestele, kuna ta ühe osa kohtusse andis, et kohus seda pidi waestele ära jägama. Selle peale läks ta sealt maanurgast ära ja asus ühe wõdera maa kohta elama, kus keegi teda ei teadnud ega tunnud. Tema järeltulew suguwõsa peab weel praegugi alles kuskil Gestimaal elama, kes kui auustud ja rikkad mehed igal pool üleswõdetud on. Nemad ei pea aga mitte sugugi ihnused olema, waid oma suguisa julgust ja waprust kiites, paljugi head waestele tegema, mille õnnistus nende peal hingab.

5. Mõiatud püüis.

Kuskil Gestimaal elanud wanal ajal üks wäga osaw tütt, kes palju kiskjaid metselajaid ja lindusi suwel ja talwel maha pörutas, kellest meie maa metsad sel ajal kubišiwad, sest et siis weel wäga wähe tüttisi ja jahimehi oli, kuna neid nüüd igalt poolt küllalte on leida, mille pärast ka metsa loomad üsna wäheseks on jäenud, nõnda et jahi peal käimine tüti waewa ega kallist püüsi rohtu enam äratasuda ei jõua. Temal oli alati õnne ja tema silmal

niipalju osawust, et sihitud laeng ilmaški tühja ei läinud.

Korraga aga kadus temalt õnn, sest et ta oma püüfiga mitte ühte elajat enam ei trehwanud, nii heaste kui ta küll sihtis, olgu elajas kas ei tea kui lähedal, wõit ehk püüfi eeski. Ta märkas tuskase meelega, et tema püüfiga enam õiget lugu ei olnud, waid et see ärändiutud oli, kuna ta seda sugugi ei teadnud arwata, niipalju kui ta küll selle üle oma pead asjata waewas, kes temale seda tempu oli mänginud. Ta õhatas ja suitsetas püüfi küll igate moodi nõia rohtudega ning käis ligidalt ja kaugele targad läbi, mis aga midagi ei aitnud. Nõnda hullus ta juba mõnda aega tuskase meelega mööda metsi ümber, ehk sellest küll midagi paremat wälja ei tulnud, aga kodu ei läbenud ta ka mitte istuda; juba ega sõrga ta sanneläbi füiski kätte ei saanud, weel wähem muud paremat jahi saaki. Ühel õhtul läks ta nufra meelega oma meelt tõrtfi jahutama, et paar lonksu meelejahutuseks kurgust alla lasta, kuna aga wiinal miski maitset ei olnud. Selle peale hakkanud ta piipu põletama, kuna ta teinepool laua otsas ühte meest filmas, kes oma ette laua peale waatas ja aeg ajalt kriidiga kriipsufi tõmbas, neid üle näis lugema ja mõne wahelt jälle ärakustutas, just kui oleks temal ei tea kui suured rehnungid diendada. Kui sedawiifi juba tükk õhtut mööda oli jõudnud, küfis kütt

omale toop olut, miska ta kuitwanud suud tah-
tis kasta, kuna ka tema sõnagi ei rääkinud,
waid aga oma mõttetesse oli sukunud, just kui
teine oma kriipsude arwamisega ametis oli.
Seal astus kõrtsmik teisest kambrist wälja
ja küsis: „Külamehed, kas teil weel midagi tar-
wis on, wõi tahate ehk jälle öömajale jääda,
kui teil kedagi soowida ei ole, siis tehke mini-
kut, sest et ma ukseid kinni tahan panna ja ise
magama heita, sest et aeg juba üsna hiline on.“
Kütt aga wastas: „Kulla peremees, öömajale
ma küll teile ei jää, waid panen aga weel oma
wana piibu nosu uueste täis ja hakatan põlema,
küll ma siis kohe minikut teen.“ Kui ta oma
piibuga walmis oli saanud, wõttis ta püsti
nurgast, jättis jumalaga ja läks tuast wälja.
Wõeras mees läks ka sõnalausumata tema järel,
kes temast pea jägu pikkem oli, mida ta alles
wäljas kuuwalgel esiteks filmas, kuna ta ise
pisut lonkas. Edasi minnes nägi kütt, et küla-
mees temaga ühte teed käis, sellepärast jäi
ta seisatama ja küsis: „Kas läheme ühte teed?“
Wõeras mees wastas selle peale hooletumalt:
„Wõib olla, sest et minu tee igale poole lähneb,
kus jäljed ees, olgu parema ehk pahema poole.“
Kütt aga ütles, et tema tee otsekõhe koju lähneb.
Wõeras mees wastanud, selle peale: „üks puhas,
siis tulen mina sind koju poole saatma, sest et
minu kodupaik alati seal on, kuhu ma parajalt
juhtun minema.“ Edasi minnes küsis kütt, mis

kriipsusi tema seltsimees kõige õhtu otsa laua peale oli tõmmanud ja siis nii hoolega lugenud. Wõeras wastanud selle peale lühidalt, et need tema tänase päewa rehnungid olla, mille juures üks weel olla puudunud, sellepärast pidada ta ruttama, enne kui kesköö kätte jõuda, sest et üks kala weel püüda olla. „Teie olete siis ju wist kalamees?“ küsis kätt uudishimukalt. „Nii kui aga asi trehwab, sest et ma kõiksugu ametid pean. Wahel olen ma kalamees, wahel linnupüüdja, ehk niitwiisi ükskõik mis ametmees, kuidas minult aga nõutakse. Minu teenistus on alati teiste inimeste tarwis; aga ütle mulle korrats, armas külamees, et mikspärast sinu meel nõnda nukker on, nii et sul isegi wiin ja õlut kõrtsis ei tahtnud maitseada, mida ma koge-mata kõrwalt trehwasin nägema?“ Kütt rääkis temale ilma salgamata oma õnnetust, et tema püüs wist ära olla nõiatud, sest et see enam kedagi looma maha ei wõtta. Wõeras mees wastas selle peale, kui ta küti õnnetust ja kurbtust oli kuulnud: „Sinu püüfiga ei ole siis kuulu järele mitte enam õiget lugu, kelle rikkuja üks õige kawal mees wõib olla, mille wastu sinu õhutamised midagi ei saa awitama, sest et selleks paremat nõu ei ole, kui peab katsuma wana peremehe oma käest abi otsida, kes siin üksi weel wõib aidata.“ Kütt küsis selle peale, et kes see wana peremees siis ise pidi olema, kellest tema tänini weel midagi ei olnud kuulnud?“ Wõeras

vastas: „Kes tema on ja kus tema elab? seda ei wõi ma sulle mitte isegi wastata, kuna ma sulle selleks teed küllalte wõin juhatada, kus sa temaga kokku saad. Ülehomme on neljapäewa õhtu ja just parajaste täie kuu aeg. Sina mine õhtul natuke enne keskööd rist tee peale ja wi- lista seal kolm korda, küll ta siis warsti senna tuleb, aga ära sa püssi kaasa wõtmata unusta. Sest nii kui su püsi praegu on, ei tapa see sääskegi, weel wähem üht teist suuremat looma. Ma tahan nalja pärast wiis sammu sinust eemal seista, sina pane püsi tugewaste laengu ja sihi siis minu peale, üks kord kus kohta, nii kui sa seda ise tahad? wiga aga ei saa see mulle ometi seda kõigewähemadki tegema.“

„Aga mis siis, kui ma sind furnuks lasen?“ küsis tütt.

„Ara sellepoolest mitte sugugi kardada,“ ütles wõeras naerdes. — „Sul ei ole selle juures midagi wastamist. Tee aga oma kuulile, mis sa püssi paned, märk külge, nii et sa seda jälle kohe ära tunda wõid. Kütt laadis oma püssi täis, wõttis ühe kuuli, tegi hammastega märgi sisse ja laadis siis püssi sisse. Ta mõtles aga selle juures ise salaja: „See oleks tõega suur patt ja ülekohtus, kui ma teist inimest ilma süüta maha laseksin, sellepärast tahan ma tema tühja kiitlemise mälestuseks temale seda walusaste õpetada, et ta enam kellegiga niisugust halpi nalja ja hooplemist ette ei wõta. Ma kihutan temale

kuuli pahema reie fisse, et ta pahem jalg juba muidugi enne lonkab." Nende mõtetega sihtis ta otse wõera mehe pahema reie peale, nii et kuul otse pehmest lihast läbi pidi minema. Wõeras seisis liikumata wiie sammuga laugusel tema ees, kui pauk täis, mis peale wõeras mees naerdes tema juure tuli, üteldes: „Säh, wõta oma kuul, ja tunnista, et see seesama on, millega sa minu peale lastsid!“

Rüüt wõttis kuuli ja tundis seda koha jälle ära, kuna wõeral seda kõigewähemadki wiga ei olnud. „Wõtku sind ja seda püssi, see ja teine!“ hüüdis rüüt wihaga. „Teie olete wiist mõlemad ära tehtud, ehk on teil mõlemil jälle wanapoiss ise sees!“ Wõeras aga wastas naerdes: „eks ma sulle juba enne ei öölnud, et minu püss, nii kui see praegu on, kellegi hingelisele häda ei tee, weel vähem surmaks, sellele on paremat rohtu waja, et seda jälle lastjaks wõib teha, kui sina seda oskad ehk mõistad. Sellepärast mine minu õpetust mööda wana peremehelt homme õhtu abi otsima, küll ta sind sellest kimbatusest siis wälja aitab.“ Sähärduste juttudega oliwad nemad juba küla täna wasse jõudnud ja lahkusiwad seal ilma jumalaga jätmata üheteisest. Rüüt hakkas täna wad mööda külasse minema, kuna wõeras mees teise ääre läks. Lahkudes kuulis aga rüüt wõerast weel oma ette ütlewad: „Tänase päewa aru sai nüüd ometegi täis.“

Teisel õhtul läks rüüt wõeramehe õpetust

mööda ristteele oma kadunud õnne otsima, ehk ta süda küll pisut selle juures kohmetas. Seal wilistas ta kolm korda ja wotas siis wagusi, mis pidi sündima. Korraga kuulis ta põhja poolt suurt kohinat, mis peale kolm korda tulekeermed tema filme eest läbi läkšiwad, mille järele üks wäheldane punase habemega wanamees tema ees seisis, ilma et ta sellest aru oleks saanud, kust wanamees nii järsku, kui maa alt, senna oli ilmunud. Wanamees küsis kohe: „Mis sa minust tahtsid, et sa mind oma wilistamisega seie kutsusid? Rutt jutustas selle peale temale oma püüsi õnnetust otsast otsani, mis peale wanamees wastas: „Kui sa oma kadunud õnne jälle tagasi tahad saada, siis teeme esiteks kaupa, kui kaua aega ma sind pean teenima?“ Rutt wastas: „Õma kogu eluajaks.“ — „Hea küll,“ — wastas wanamees — „ma tahan sulle su kadunud õnne jälle kätte muretseda, aga waata ette ja hoiu hoolega selle eest, et suur õnn sind ülemeelselt ei tee.“ Selle juures pistis ta käe kaeltotti ja wõttis sealt peu täie kase urwasi ja ütles neid kätti kätte andes: „Õmble omale kodu üks pisukene kotike ja pane need urwad senna sisse. Kui sa metsa lindusi ehk muid loomi lähed lastma, siis wõta urwa kotti kaasa ja sa saad näha, et sul metsaloomi lastmiselt küllalte on, kuna mets neist iialgi ei pea wähenema. Hoiu ennast aga selle eest, et sa elajate ja lindude esimeest maha ei lase, kes teiste ees käib,

sest siis kautab sa oma elu. Müüd pead sa aga oma nimetse sõrmest mulle kolm tilka werd kauba kinnitamiseks andma!" Rütt ehmatas wäga seda kuuldes ja oli juba kahewahel, mis ta pidi tegema. Wana mees näis tema kahtlastest mõtetest arusaama, sellepärast ütles ta hooletumalt: „Tee, mis sa ise tahad ja parema arwad olema, sest ega ma sind selleks ju wägise sunni, waid see on ju sõbra mehe kaup. Sest kui sa ilma saagita tahad jääda, siis jätame kauba katti, on sul aga nõu ja tahtmist, et sa rikkaks meheks saaksid, siis pead sa aga mulle kauba kinnituseks küsitud werd andma." Rütt ei mõelnud ka enam kaua järele, waid rikkaks saamise lootusel wõttis ta mütsi põhjast pastile nõela ja torlas sellega pahema käe nimetse sõrme, kust weri wälja hakkas hõimistama, kust wanamees kolm tilka werd kase tohulise peale pani ja seda siis oma tasku pistis. Selle peale wõttis ta püsfi ja puhus kolm korda otsast sisse, mis peale ta rõõmsa näuga ütles: „Müüd on asi toimes ja sinu püsfi nõiduse wäest lahti, ning tapab iga looma, mis sulle aga ette tuleb. Kauba peale kingin ma sulle weel ühe kuuli selle tarwis, et sa sellega püsfi nõidajale parajat palka wõid tätte maksta. Lase seda kuuli tuulde ja nimeta aga üksnes laskes seda kohta, kuhu kuul peab trehwama, mis ka kohe nõnda sünnib, olgu tähendud nõid ei tea kui kaugel." Rütt wõttis kuuli tänuga wastu ja tahtis waname-

hega lahkudes jumalaga jätta, kuna aga wanamees tema mõtetest aru saades kae tema suu peale pani ja teda wait käsks olla. Selsamal filmapilgul oli ta korraga kúti filme eest kadunud ja kui maa alla wajunud, nii kui ta oli tulnudki. Rütt läks selle peale koju poole, kuna ta juba teisel päewal oma õnne tahtis katsuma minna, et kas püss ka nüüd jälle uueste sõna pidi kuulma ja oma endist kohut täitma, nii kui wanamees seda oli kindlaste finnitunud. Kui lubadus tõsi on, mõtles kútt, siis olen õnnega kokku juhtunud, ometegi kahju sellest, et ma temale kolm tülka werd pidin andma. Aga eks sellega ka edespidi saa nõu leidma, kuidas ma ennast tema küüfist kawalusega wõin ärapeasta.

Kodu wiskas ta ennast kogu riietega woobisse, kus ta paar tundi tahtis puhata, et homiku wara metsa minna õnne katsuma, et kas arstimine pidi olema ka mõjunud. Aga ta ei wõinud magamise peale mitte mõeldagi; sest niipea, kui filmad pisut finni jääma lippusiwad, aratatsiwad teda elajate karjad ja linnu parwed suure kisa ja kāraga ülesse, nii et magamisest mitte juttugi ei wõinud olla. Koidu aegus kargas ta roidunud liikmetega asemelt ülesse, laadis püssi täis, wõttis õnne urwa kotti kaasa ja hakkas metsa poole sammuma. Metsa jõudes tuli temale kōhe tebre parw wastu, mille ninamees kōige suurem oli. Rütt ei sihtinud mitte selle peale, waid sihtis keskset linnu parwe;

püüs paukus! mis peale kuus tedret padinal furnult maha kukkusivad. „Mitäh! wana pere-meel!“ hüüdis kütt — „nüüd näen ja märkan ma seda selgeste, et sa oma sõna oled pidanud.“ Seal tuli temale järsku see kuul meele, millega ta ülekohutusele püüsi nõidajale tema teenitud nuhtlust pidi kätte maksma, nii et temal edespidi enam himu ega lusti ei pidanud olema tema püüsi ära nõidata. Ta laadis püüsi uueste täis, pani kuuli peale ja laskis nende sõnadega lahti. „Tungi kuul nõia mõlemast põlwe õndlast läbi.“ — Et tal täna enam himu lastmiseks ei olnud, wõttis ta tedred maast, sidus kinnu ja hakkas koju poole minema. Lagedale jõudes, tõusis üsna tema nina alt parw põldpüüsi lendu, kelle ninamees teistest jälle palju suurem oli. Ta mõtles: „kähju, et püüs tühi on, muidu katsuksin ma weel teistkorda oma õnne. Linnud nägitwad tema mõtteid kui äärmõistma, sellepärast lasiwad nad wähe maa peale jälle uueste maha. Ta laadis püüsi uueste täis ja hakkas nende poole minema. Linnud tõusiwad uueste paraja lastmise maa pealt lindu. Ta lasi ninamehe ees eemale lennata ja pödratas siis parwe sekka, kellest tosin püüsi furnult maha langes. „Tõhho imet!“ hüüdis ta imestades: „sest kui lugu nõndawiisi edasi läheb, siis ei wõdi ma neid edespidi enam selgas kodu kandagi, waid pean hobuse wantriga nende järele tulema, et linnu koormat koju wõdin wiia.“

Ja ta ei olnud asjas mitte efsinud; tema käis tõega hobuse wantriga lindusi edespidi metsast koju toomas ja saatis neid iga nädal koormate wiisil linna müüja, kuna need metsades mitte sugugi wähemaks ei jäenud, waid igapäew juure näis tulema. Temal oli nüüd hõlbus amet, sest et linna lastmine üsna mangu asi oli. Tema läks aga selle juures aega mööda üsna laisaks ja hooletumaks, mille tõttu ta jooma hakkas ning kõrtsist enam päewade wiisi koju ei tulnudki. Joobnust peast oli ta juba sedagi wäljalobisenud, kuidas ta wana peremehega kaupa oli teinud, mis läbi jutt rahwa seas laiali lagunes, et kütt oma hinge kuradile olla äramüünud. Ühel õhtul tuli ta jälle joobnud peaga kõrtsist, laengus püss olal, kui korraga trobikond rebasid nähtawale tuliwad, selle ninamees teistest palju suurem ja ilusam oli. Kütil ei olnud sooja peaga aega ega mahti, selle peale mõeldagi, mis tingimised temal wana peremehega ninamehe kohta oliwad, sellepärast pani ta püssi palge ja andis matsu ninamehele. Silmapilgul langes ta ise sibiitud rebase asemel furnult maha, kust tema furnu keha teisel homikul umbes werst maad külast eemal maast leiti, selle südamest püssi kuul läbi oli läinud. Püssist wdis selgeste näha, et ta ennast ise meelega ei olnud maha lastnud, sest et püss paar sammu temast eemal leiti olema ja püssi ots hoopis teises külges. Külamehed wiisiwad teda koju ja

hakkasivad kiirelt puusärki tegema, kus üks suur must kass sagedaste neile nurgast filma wälkus, keda nad seal enne ilmaški ei olnud näinud. Surnu oli laua peale pandud ja walge lina üle lautud. Kui puusärk walmis, siis tahtsivad nad surnud jenna sisse tõsta, kus juures neid uus ehmatus kohutas. Surnu pealt lina ärawõttes, ei olnud seal enam surnukeha olemas, waid aga paljas üle kubu, kuna ka must kass soutu maks kadunud oli, kes inimeste arwates muud ei wõinud olla, kui kuritwaim ise. Hiljemini saadi kuulda, et ühel suurel nõial, kes seal lähemordas elas, sängis põdeda, kelle mõlemad jalad põlwist saadik kangeks olivad jäemud, nõnda et mees muidu woodiski wälja ei saanud, kui aina kabe karguga. Selle mehe jalgu oli wist see püssi kuul wigaseks teinud, mis kätt metsas tuulde oli lastnud, sest et nõid tema püssi ära oli nõidunud.

See jutt annab inimestele õpetust, et keegi ennast kurjast ei laseks eksitada, ega ennast tema wõrku anda, sest et ta wiimaks ometigi kogu ihu ja hinge omale pärib.

6. Inimeste nahalaupleja.

Endisel wana orjapõlwe ajal, nähti kuuwalgel öödel sagedaste ühte raudriides ratsa meest ülemiste mäel musta hobuse selgas sõitwad kes teekäijatele nahku pakkus müüja, mille kimp tema kaendla all oli. Keegi aga ei himustanud neid osta, ehk küll müüja

nende eest üsna wähe raha nõudis, sest et nahkadel wäga kange inimese hais juures oli, mis ostjad eemale peletas. Ühel ööl tuli temale aga üks wäiklane inetu kitse habeme sarnatsjega mees wastu, kes kohe küsinud, et mis hinda rantsanik oma nahkade eest nõuda? — Raudriides rantsanik kostnud: „Ma muldas rahulist hingamist mis mulle tänini weel mitte osaks ei ole saanud, nii kui seda kõik teised inimesed on leidnud.“ Selle peale hakkanud mehike järele pärima, et mis wiga see siis olla, et ta seda igatsetud rahu ei wõida kätte saada, ja kes teda siis sealt iga ööse rändama kihutada. Selle peale wastanud raudriides ratsaline: „Ma olin omal endisel eluajal üks juur ja kuulus sõjamees, nimega Pantus; ma lasin furnute seljast kõik nahad ära nülvida, parkali juures äraparkida ja neid siis looma nahkade asemel tarwitada, nõnda et minu majas muust asjust nahk asju ei olnud leida, kui inimese nahast tehtud asju. Rõugu minu nahast ülikond ja isegi hobuse riistad olidwad inimese nahkadest tehtud, nii kui sa neid praegu minu ümber wõid näha. Kui ma ära surin, siis jäi mul neid nahku weel hea hulk ilma walmistegemata järele, sest et mul misti asju enam ei olnud teha tarwis lasta. Kui ma teise maailma wärawasse jõudsin, hüüdis wärawawaht juba eemalt: „Pea finni ja mine oma tulnud teed kohe jälle tagasi, sest enne ma sind siit sisse lasta ei tohi, kui sa oma pargitud inimese nahad kõik oled saanud äramüüja. Et sul päewa ajal luba ei ole omast hauast wälja tulla, sellepärast pead sa öösel oma kaupa minema müüma. Iga ööse pead sa Ülemiste mäel ringi sõitma, nii kaua kui sa ostjat saad leidma, alles siis wõid sa maamuldas oma igatsetud rahu leida ja seie jälle kord tagasi tulla.“ Ma olen nüüd juba kaks rahwa põlwe neid iga ööse siin pidanud müütamas käima, kuna neid keegi minu käest osta ei taha, sest

et wäga wänge inimese hais nende juures olla.“
 „Noh!“ — wastas sellepeale wanamees: „Rui muud wiga nende juures ei ole, ja sa ka suuremat hinda nende eest ei nõua, kui aga seda, et sa neist öösetest sõitudest lahti saad, siis teeme kohe kaubad ära ja lõõme käed kokku. Astu aga siis hobuse seljast maha ja tule minu järele.“ — Pontus oli selle üle wäga rõõmus, et ometegi ühekorra kaupa oli saanud; wõttis naha kimbu uueste kaenla alla ja hakkas wanamehega minema. Naha ostja wanamees wiinud aga teda otsekohe põrgu. — Rui põrgu wärawa taha oliwad jõudnud, seal wõttis kitse habenik kohe oma tõsist kaju, — sest häliste kerkiwad temale puki sarwed pähe ja saba taha, kuna ta Pontust selle wahel peal prauksi läinud wärawast nende hirmsa sõnadega põrgusse tõukas, mis Pontuse luust ja üdist läbi käis: „Pontusest nülitud mehed astugu wälja ja nülgigu tema nahk seljast ja wenitagu seda nii kaua kui nende liha ja kontide katmiseks küllalte juba saab.“ Seal tulnud siis suur hull werisid nahata mehi ja wõtnud Pontust oma keskele ja läinud siis hirmsa kisaga temaga minema, kus nad oma hirmust tööd tema kallal hakkanud korda saatma, mis weel praegugi alles tema naha wenitamisega edasi peab kestma.

7. Kodukäija.

Rahe waldas elanud korra üks wäga kange kodukäijate kütt, kes iga kuuwalgel ööl laetud püssiga wäljas käis ja kodukäijaid mehe moodi maha pörutas, kus neid aga iiales oma nõia prillide abil silmas. Peagi oli sealt ümberkaudsed kohad kodukäijatest puhastatud, kuna nad mujal ühtepuhku inimesi hirmutasid, sest et nendest endisel ajal puudu ei olnud, kuna nad nüüd täieste ära on kadunud. Seda oli ka üks kaugemal elaw mõisnik kuulda saanud ja palus sellepärast kuu-

lust kütti oma juure tulla, sest et ta nõidade ja kodukäijatega üsna kimpus olla. Kuulus kütt ei pannud ka sugugi selle vastu, sest et inimestele alati aina head püüdis teha. Ta läks warsti senna ja nüüd kuuldi enamiste iga öösse püssi lastmist seal ümberkaudu, kuna kodukäijad üsna filma nähtawalt otša lõppesiwad ja ärakadusiwad. Ühest ei näitnud ta aga siiski mitte hõlpsaste jägu saawad, waid narris teda alati pitkas walges riides naesterahwa kujul. Igakord, kui ta püssi palge pani ja parajaste lahti põmmutas, oli ka kodukäija kui maa alla waunud. Oli aga pauf käinud ja hõbe kuul wingudes metsa läinud, seisis ta jälle kui teda pilgates ühe teise koha peal. Kütt oli juba mõned head hõbekuulid asjata tema pärast tuulde saatnud, kuna ta kodukäijast ometigi mitte jägu ei saanud, mille pärast ta juba üsna tufasets murelikuks jäi. Seal tuli ühel ööl üks Soome taat ja andis nõu, hõbekuuli kartmata naesterahwast huntide ehk püha Jüri kutsikate kätte kihutada, kes teda maha saawad murdma ja nahka panema. „Mull on kodu üks nõia rohtudega suitsetatud koer, teda kõik kodukäiad kui tonti kardawad ja tema eest kõhe plehku panewad, kui juba eemalt filmawad ehk juba haisuga tundwad. Meie peame aga kuni küünla kuuni weel ootama, kus huntide jooksu aeg tuleb ja neid palju ühes karjas on.“ — Et wanal kütil paremat nõu läepärast ei olnud, sellepärast wõttis ta Soome targa nõu tänuga vastu, ja lubas nii kaua rahuliste seda aega ära oodata, kuna ta teda oma koeraga omale abits palus tulla, et kodukäijale otša peale teha.

Pitka ootamise järele jõudis wiimaks ometegi igatsetud küünla kuu kätte. Ühel külmal kuuwalge ööl läksiwad mõlemad kodukäijat tagaajama, kes ka rohuaja müüri peal istus, ega neid esite tähelegi ei näinud panema. Kui ta aga kaasa wõetud nõia koera filmas, wõi ehk jälle selle haisu tundis; sealt

kohe plagama pistis, nii et jalad maakülge ei näitnud puutumagi ja otsekohe üle mõisa wälja, suure küüni poole lippas, kuhu kütt ja Soome tark ühe julge mehe juitsetud heina hanguga ära oliwad peitnud, kuna koer filjatades tema järele jooksis. Natuke maa peal tuli kodukäijale umbes tofina juurune kari püha Jüri kuitsikaid wastu, keda nähes koer kohe tagasi lippas, kuna kodukäija aga weel hädaste küüni juure jõudis ja ühe ainsama hüppamisega küüni luugi haugu peale kargas, selle peale istus ja jalad alla lastis hõlpuda, kuna hundid kiirgawa ja põlewa silmadega ülesse waatasiwad ja koledate hulguma hakkasiwad seda nähes, et nad kodukäijat ei wõinud kätte saada. Kodukäija hakkas neid sealt ajawiitels ärritama! Ta sirutas wahel ühte, wahel jälle teist jalga alla poole ja ütles igakord: „Kuts! säh wõta see jalg! kuts säh wõta teine jalg! Ei anna aga kumbagi, sest et mul mõlemad jalad armsad on!“ Urapeidetud waht waatas seda nalja natuke aega wagusi pealt, siis aga haaras ta tugewaste hanguwarrest finni ja lükkas kodukäijat ühe mõnusa tõukamisega haugu ääre pealt alla huntide kätte, kes, teda ka silmapilk oma hammaste all puruks jahwatasiwad, nii et riismedki järele ei jäenud.

Teisel wara homikul läksiwad nad seda kohta waatama, kus hundid võse kodukäija oliwad nahka pannud, kust nad aga muud märki ei leidnud, kui ühe peenikese linase riide tükki ja kuldsõrmukse. Kui mõisa härra seda sõrmust lähemalt järele waatas, kahwatas tema nägu korraga lumivalgeks, sest sõrmukse sees oli ühe tema naabri mõisa härra nime tähed selgeste lugeda. Ta sõitis kohe senna ja kuulis mõisa rahwa käest, et jaksu praegu kodu ei olla. — Mõne päewa pärast tulnud härra kurwastusega koju ja ütelnud, et proua mõne päewa eest Tallinnas häkiste võse ära furnud, mis just seesama võ oli olnud, kui hundid

kodukäijat nähta oliwad pannud. Teisel kewadel müüis härra mõisa ära ja läks jäedawalt Saksamaale elama, kust ta enam iialgi tagasi ei tulnud.

Alles kaua aja pärast, kui härra juba ammuugi ära oli läinud, jutustasiwad mõisa rahwas ning teadsiwad rääkida, et nende endise mõisa prouaga õiget lugu ei ole olnud, sest et tema mitte ühte ööd kodu härra juures ei olnud maganud, waid kui härra õhtul magama jäenud, siis suitsetanud tema ei tea mis nõia rohtu härrale nina alla ja läinud siis walges öö riides oma teed, ei tea kuhu? — alles wastu homikut oli ta jälle uueste koju tagasi tulnud ja rahuliste härra kõrwa magama heitnud. Teised aga teadsiwad jälle rääkida, et proua toidu einetki iiales ei ole sõõnud, ega miski märga suhu wõtnud, waid otsekui tuulest elanud, kui ta oma ööfiste salakäikude peale mitte kuskil majal oma kõhtu ei saanud täita. — Rahwas räägib weel praegu, et see, see wiimne sealtnurga kodukäija oli olnud, sest et pärast seal enam iialgi kodukäijat ei olla nähtud. Wist on need praegu minu arwates juba igalt poolt soutumaks kadunud.

8. Mõiatud jääreluu.

Rohgil mäe weerul oliwad üsna hilja aega weel wingumise healed kuulda, kuna wahel ühte sääre luud nähti maa peal tuhat tulist ringi keerutama, mis seda wingumist sünnitas. Kord juhtus sealte jälle üks julge noormees mööda minema, kes aga mitte koha argpüksimuel putkama ei pannud, kui haledat wingumist kuulis, waid julge südamega seisatama jäi ja hoolega ümber waatas, kust see wingumise heal pidi tulema. Seal nägi ta, et sääreluu tuhat tulist ringi käis, mis seda wingumist sünnitas. Ta waatas tükk aega seda naljakat keertantsu pealt, siis aga kargas ta ruttu selle juure ja haaras mõlema kättega sääreluust kinni,

mis weel tema piuski sipelnud. Tugew noormees hoidis seda aga kui sepa kruustangide wahel oma kowa kättega finni, mis peale ta aega mööda selle siplemine ifta wähemaks jäi, kuna korraga üks wõeras mees järsku, kui maa alt, tema ette ilmus, kes ütles: „Tuhat tänu sulle, wahwa noormees, et sa mind wiimaks ometi ükstord sellest pittkast piina põlwest oled wabastama tulnud, sest et minu hing kuskilgi enne rahu ei wõinud leida, kui ma Jumala sõnaga saan õnnistud ja maamulda pandud. Ehk küll paljugi siit mööda käiswad ja minu tantsiwad jala luud nägawad; siiski ei olnud neil kellegil seda julgust, et nad seda finni oleksiwad wõtnud, nii kui sina, armas noormees, seda nüüd tegid. Pane hästi hoollega minu õpetust tähele ja tee siis karwa pealt selle järele, et minu hing ometi ükstord wiimaks rahu saaks, mis eest ma sulle kuninglikku tasumist tahan anda. Homme homiku, kui juba pisut koitma hakkab, kaewa seie kohta, kus meie praegu seisame, üks seitsme jala sügawune ja kuue jala pikkune haud walmis, ning pane minu sääreluu konti haua homiku poolse otsa. Selle peale mine kiriku õpetaja juure ja palu teda seie, et ta seda sääre luu konti Jumala sõna õnnistamisega maha matab, alles siis peasen ma omast piinast ja wõin igawese rahusse puhkama minna, mis mulle seni ajani mitte osaks ei ole saanud. Mina olin üks suur ja kuulus Poolamaa kuningas. Mind aga kihutas auu ja ahnus seie maale sõdima, tapma ja rööwima, kus minu sõjameeste läbi wäga palju waga ja ilmasüüta werd sai ärawalatud, mille nuhtluseks ma ta siin maal oma elu pidin kautama, kuna ma haudaski rahu ei leidnud, waid ifta selle luuga pidin ümbertantsima, nii kaua kui keegi minu peale pidi halastama, et minu sääre luu, mis sõjaplatši maha oli jäenud, ristirahwa kombe järele pidi maha maetud saama. Kui nüüd õpetaja minu sääre luud

Zumala sõna ja kolme labida täie mullaga on mahamatnud, siis ära aja weel mitte hauda mullaga täis, waid anna niikaua aega, kui õpetaja saab äraläinud. Pärast seda kaewa hauda hommiku poolt otsast weel pool jalga sügavamaks, kust sa ka oma waewa palka saad seidma. Leitud rahast anna kiriku õpetajale 25 rubla tema matmise eest. Wiiskümmend rubla jägu kiriku waestele ja see kõik, mis sellest üle jääb, seda wõta omale, millega sa teha wõid, kuidas ise tahad." Nende sõnadega kadus wõeras nooremehe filmisi, just kui oleks ta maa alla wajunud.

Noormees pani selle peale ühe waija jenna kohta märgiks ja läks siis kottu labidast tooma, millega hauda kaewata. Ta jõudis ka õigel ajal tagasi ja hakkas koidu ajal tubliste haua kaewamisega töösse, nii kui wõeras mees seda oli käskinud. Sääreluu oli weel ikka alles oma wana koha peal, ega olnud sealt paigastki liikunud, kus seda maha oli pandud. Umbes lõuna ajal sai haud walmis, mis peale noormees sääreluu mehe õpetust mööda hauda pani, ja siis õpetaja järele läks, kellele ta kõik seda ööfist lugu otsast otiani ära kõneles, kuna ta waranduse lubamisest õpetajale sõnagi ei lausunud, sest et ta seda weel öiete selgeste ifegi ei teadnud, kas ta sealt midagi piwi leidma wõi ei, mis juures ta siis ise walelikuks oleks pidanud jääma. Kiriku õpetaja pani seda imelikku asja wäga imeks, mis ta selle nooremehe käest kuulis, kuna ta aga sugugi selle wastu ei seisnud, waid rahugatsewad sääreluud maha matma läks. Pärast seda, kui õpetaja seda Zumala sõnaga oli ristirahwa kombe järele mahamatnud ja juba haua juurest äraläinud, kaewas mees õpetust mööda haua hommiku poolt otja sügavamaks, kust tale ka warsi lai wast katla kaas nähtawale tuli: Raant lahti tangutates tulnud umbes nelja waka suurune katla täis raha nähtawale, mis aina Rootsi taalbrid oliwad.

Ta katsus küll igate moodi katelt üles fergitada, mis aga raskuse poolest üsna wõimata asi oli. Ta jättis selle asjata töö seisma, wõttis kuue seljast, pani maha ja ladus nii palju senna sisse, kui aga waewalt ära jõudis kanda, mida ta tiheda põesaste wahel wiis ja seal maha puistas, ning siis jälle uut noofi läks tooma, mis niiwiiši edasi kestis, kuni katel põhjani tühjaks sai; katla põhjas leidnud ta weel lähemale poolkülimitu selget kulda. Tühja katla aga jättis ta senna sama paika, täitis hana mulda täis ja läks siis ise kottu hoost tooma, miska warandust koju wiia. Ta ei jõudnud ühe korraga seda ära wiia, waid pidi kogu ni kaks korda selle järel käima. Selle peale andis ta õpetajale ja waestele nende osa kätte, ja läks sealt nurgast üsna teise maa kohta elama, kus ta omale siis mõisa ostis ja kui auustud ja armastud mees kõrge wanaduse ni elas, haigetele ja waestele head tehes.

Pärast seda ei ole kellegi kõrw seal enam sääre-
luu haledat wingumist kuulnud, ni kui see enne alati oli kuulda olnud.

An 894
Jutustamised

— Sind 20 top. —